

Medlemsblad for „Naturhistorisk Forening for Jylland“, Naturhistorisk Forening for Sjælland“, Naturhistorisk Forening for Lolland-Falster“ og „Naturhistorisk Forening for Fyn“.

REDAKTION:

ALBERT JENSEN, V. SIGFRED KNUDSEN.

I KOMMISSION HOS LEHMANN & STAGE, KØBENHAVN.

CLEMENSTRYKKERIET (C. REIMANN) AARHUS.

DANMARKS FAUNA

ILLUSTREREDE HAANDBØGER

OVER

DEN DANSKE DYREVERDEN

UDGIVET AF

DANSK NATURHISTORISK FORENING

Disse Haandbøger vil indeholde Beskrivelse af samtlige danske Arter af de Dyregrupper, hvormed de beskæftiger sig, og byde saadan Vejledning, at enhver, som blot har det almindelige dannede Menneskes Forudsætninger, derigennem vil blive sat i Stand til at bestemme de Dyr, han træffer her i Landet.

Hidtil er udkommet:

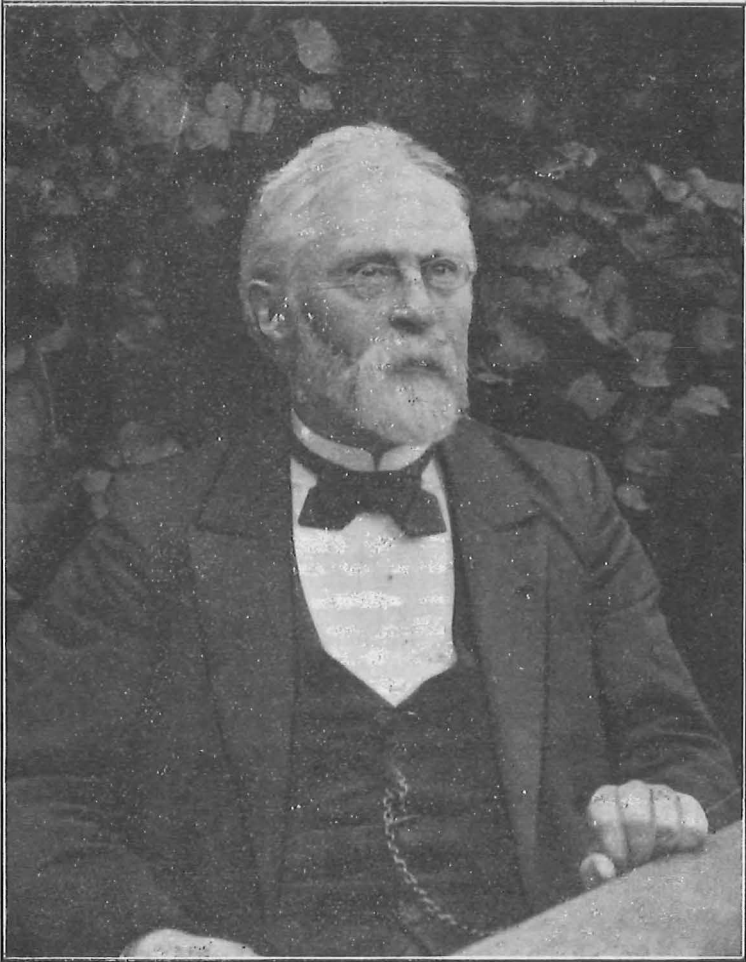
- Pattedyr.** Af *Herluf Winge*. Med 117 Afbildninger. 2 Kr. 50 Øre, indb. 4 Kr.
Fugle. Af *R. Hørring*. (I. Andefugle og Hønsfugle. Med 82 Afbildninger.) 4 Kr. 50 Øre, indb. 6 Kr.
Krybdyr og Padder. Af *H. F. E. Jungersen*. Med 70 Afbildninger. 1 Kr. 60 Øre, indb. 3 Kr. 10 Øre.
Fisk. Af *C. V. Otterstrøm*. I—III (I. Pigfinnefisk. Med 93 Afbildninger og 1 Kort. — II. Blødfinnefisk. Med 150 Afbildninger og 1 Kort. — III. Tværmunde m. m. Med 73 Afbildninger og 1 Kort.) 11 Kr. 50 Øre, indb. 16 Kr.
Bløddyr. (I. Landsnegle. Af *C. M. Steenberg*. Med 181 Afbildninger.) 3 Kr. 50 Øre, indb. 5 Kr.
Sommerfugle. Af *A. Klöcker*. I—V. (I. Dagsommerfugle. Med 134 Afbildninger. — II. Natsommerfugle. 1. Med 113 Afbildninger. — III. Natsommerfugle. 2. Med 360 Afbildninger. IV. Natsommerfugle. 3. Med 284 Afbildninger. — V. Natsommerfugle. 4. Med 116 Afbildninger.) 13 Kr., indb. 20 Kr. 50 Øre.
Bier. Af *Lavrids Jørgensen*. Med 32 Afbildninger. — 6 Kr. 50 Øre, indb. 8 Kr.
Gravehvepse og Gedehamse. Af *J. C. Nielsen*. Med 52 Afbildninger. 1 Kr. 60 Øre, indb. 3 Kr. 10 Øre.
Træ- og Bladhvepse. Af *J. C. Nielsen* og *K. Henriksen*. Med 134 Afbildninger. 3 Kr. 75 Øre, indb. 5 Kr. 25 Øre.
Billier. I—V. (I. Løbebillier Af *Bertram G. Rye*. Med 155 Afbildninger. — II. Pragtbiller og Smeldere Af *K. Henriksen*. Med 130 Afbildninger. — III. Træbukke. Af *A. C. Jensen-Haarup* og *K. Henriksen*. Med 93 Afbildninger. — IV. Snudebillier. Af *Victor Hansen*. Med 151 Afbildninger. — V. Aadselbillier, Stumpbillier m. m. Af *Victor Hansen*. Med 119 Afbildninger.) 19 Kr. 05 Øre, indb. 26 Kr. 55 Øre.
Vaarfluer. Af *P. Esben-Petersen*. Med 189 Afbildninger. 3 Kr. 50 Øre, indb. 5 Kr.
Tæger. Af *A. C. Jensen-Haarup*. Med 171 Afbildninger. 4 Kr. 50 Øre, indb. 6 Kr.
Guldsmede, Døgnfluer, Slørvinger. Af *Esben-Petersen*. Med 133 Afbildninger. 2 Kr. 60 Øre, indb. 4 Kr. 10 Øre.
Ørentviste, Kakerlaker, Græshopper. Af *Esben-Petersen*. Med 40 Afbildninger. 75 Øre, indb. 2 Kr. 25 Øre.
Storkrebs. (I. Skjoldkrebs. Af *K. Stephensen*. Med 108 Afbildninger.) 2 Kr. 75 Øre, indb. 4 Kr. 25 Øre.
Cikader. Af *A. C. Jensen-Haarup*. Med 79 Afbildninger. 5 Kr. indb. 6 Kr. 50 Øre.
Pighude. Af *Th. Mortensen*. Med 129 Afbildninger, 7 Kr. 50 Øre, indb. 9 Kr.

Under Forberedelse er bl. a.:

Fugle II. Af *R. Hørring*. — Ferskvandsbløddyr. Af *A. C. Johansen*.
Saltvandsmuslinger. Af *Ad. S. Jensen* og *R. Spærck*.

FAAS I ALLE BOGLADER

G. E. C. GADS FORLAG

EUGENIUS WARMING

Af Knud Wiinstedt.

Professor *Eugenius Warming*, som efter en Operation afgik ved Døden d. 2. April, 83 Aar gammel, indtog en fremragende Plads, ikke alene blandt Danmarks, men ogsaa blandt den øvrige Verdens Botanikere. Han hører til de faa, der bærer Danmarks Navn, og til de faa, som har gjort vort lille Land større, og som har skaffet Respekt for dansk Aandskultur og Naturforskning paa alle Steder, hvor botanisk

Videnskab dyrkes. Han var den første, der førte Europa ind i dansk Botanik, og han var den første, som anviste Veje, der kunde føre Floristiken ind i den eksakte Videnskab.

Han fødtes d. 3. Novb. 1841 paa Manø, hvor hans Fader var Præst. Faa Aar efter døde imidlertid Faderen, og hans Moder drog da med sit Barn til en Slægting i Kolding. Her kom Drengen til at gaa i Skole, men da det blev bestemt, at han skulde studere, blev han sendt til Ribe, og fra dennes Latinskole blev han Student 1859. Efter at have studeret Botanik ved Københavns Universitet i fire Aar, modtog han 1863 en Sekretærplads hos den danske Naturforsker *P. W. Lund* i Lagoa Santa i Brasilien. Her opholdt han sig til 1866 og kom da hjem for at blive Cand. mag. 1868. Efter at have taget Doktorgraden 1871 paa en Afhandling om Blomsterkoppen hos Vortemælkfamilien blev han Docent, først ved Københavns Universitet, saa paa polyteknisk Lærestalt og endelig for Pharmaceuterne. Disse Poster beklædte han indtil 1882, da han modtog Stillingen som Professor ved Stockholms högskola. Da imidlertid F. Didrichsen i 1885 afgik som Professor ved Københavns Universitet, hjemkaldtes Warming for at overtage baade Posten som Professor og Posten som Direktør ved Botanisk Have, hvilke Stillinger han beklædte indtil 1911. Imellem 1884 og 1909 foretog han Studierejser til Grønland, Norske Finmarken, Vestindien og Venezuela, Færøerne, Østrig-Ungarn, Norditalien og Tunis, hvoraf navnlig den til Grønland blev af Betydning, idet den gav Stødet til Publikationsrækken: Meddelelser fra Grønland.

Warmings Betydning som Botaniker ligger paa mange Omraader. Hans Alsidighed er hans Styrke, som den er hans Svaghed. Størst Navn har han vel opnaaet som Morfolog, men ogsaa hans Lærebøger, der er oversat paa flere europæiske Sprog, og som stedse benyttes ved adskillige Universiteter i Udlandet, har bragt hans Navn viden om. Han besad en lykkelig Evne til at ordne et Stof overskueligt og til ved Hjælp af gode Illustrationer at kunne gøre Teksten levende. Blandt Hovedværkerne i hans omfattende Produktion maa først og fremmest nævnes hans klassiske Bog: *Plantesamfund*. Den affødtes af hans Lagoa Santa-Studier og bragte Floristiken ind i nye, mere videnskabeligt afstukne Baner. Dernæst maa Værket: „*Dansk Plantevækst*“ nævnes; heri overførte Warming *Plantесamfundslæren* paa vor hjemlige Vegetation. Det er sikkert dette Værk, som for de fleste af dette Tidsskrifts Læsere har været og stedse vil være det mest betydningsfulde af Warmings Arbejder. Under denne Forudsætning skal jeg i det følgende holde mig til

den Side af Warmings Virksomhed, som omhandler dansk Floristik, og søge at udrede, hvor betydningsfuld hans Indsats ogsaa har været paa dette Omraade.

Indtil Midten af forrige Aarhundrede var den systematisk-floristiske Retning eneherkende inden for dansk botanisk Videnskab. Dens sidste fremragende Repræsentant, Prof. *J. Lange*, havde leveret dygtige floristiske Arbejder om dansk Plantevækst og havde igennem Bogen: „Den danske Flora“ bragt Kendskabet til de enkelte Arter et meget stort Skridt frem. Læser man imidlertid de Beskrivelser af dansk Plantevækst, der foreligger fra hans Haand, f. Eks. i Ekskursionsberetninger, saa springer deres Mangler grelt frem for en Nutidslæser, idet de nemlig kun nævner de sjældne eller mindre almindelige Arter, medens de almindelige og deres Hyppighedsgrad eller indbyrdes Forhold, saa vel som nærmere Beskrivelse af Jordbundsforholdene, slet ikke nævnes. Der gives saaledes ikke noget Billede af, hvorledes Vegetationen virkelig har set ud paa dette eller hint Sted, og man faar navnlig ikke at vide, hvilke Arter, der har været præggivende, hvad dog er af lige saa stor, ja ofte af større Vigtighed, end at faa at vide, hvilke sjældne Arter, der forefindes, selv om den Kendsgerning, at en Art er sjælden i Landet, ogsaa har sin store videnskabelige Betydning. Dette uheldige Forhold var Warming allerede klar over, da han tog sin Magisterkonferens, og man kan sikkert gaa ud fra, at han ogsaa har brændt efter at faa det udryddet. I 1870 drister han sig frem med et Angreb i „Tidsskrift for populære Fremstillinger af Naturvidenskabene“ 4. R. 2. B. Han siger her: „... det var heldigt, om Floristerne mindre vilde henvende deres Opmærksomhed paa at finde „nye Voksesteder“ for sjældne Planter end paa at studere de almindelige Arters Forekomst sammen med deres gensidige Forhold. At Floristik kan drives videnskabelig, vil vel ingen nægte; men hidtil har dette kun i ringe Grad været Tilfældet i Danmark.“ — Disse aabenhjertige Udtalelser vakte en Storm af Indignation blandt Datidens danske Botanikere, der alle var opdraget i den systematisk-floristiske Skole, og med Prof. *J. Lange* i Spidsen foranstaltedes en Aktion imod Warming, idet *Lange* i Botanisk Forening indledede en Diskussion: „Om det floristiske Studium i Danmark“. Under Diskussionen, hvori Warming stod ganske ene, indrømmede han, at hans Udtalelser havde været noget for strenge, og oplyste, at han under Floristik indbefattede plantegeografiske og plantebiologiske Undersøgelser, og at det navnlig var disse, som hidtil var blevet forsømt. Striden, der fra Langes

Side blev ført med megen Indignation, blev bilagt ved, at der gjordes Indrømmelser fra begge Parter. En ny Tid for dansk Floristik var imidlertid indledet, og da Warming senere blev Docent og endelig Professor ved Universitetet og blev det næste Slægtleds Lærer i Botanik, saa lededes Floristiken ind i det af ham under Diskussionen givne Spor. Dette skete først og fremmest gennem Ekskursioner med de studerende og gennem de udmærkede Ekskursionsberetninger, som han publicerede, først i „Videnskabelige Meddelelser fra Naturhistorisk Forening“ og senere i „Botanisk Tidsskrift“. Det var især Jyllands Klitegne, han her behandlede (Skagen, Fanø og Blaavand), men ogsaa om Bornholms Plantevækst har han skrevet livligt og indgaaende (Bot. Tidsskr. 33. B. 1914), og lægger man denne Afhandling ved Siden af *N. H. Bergstedt's* „Bornholms Flora“ fra 1883 (Bot. Tidsskr. 13. B.), saa springer to Tidsrums Opfattelse af Floristiken grelt frem. Bergstedts Afhandling giver saaledes ikke meget andet end en Liste over fundne Arter, medens Warmings giver indgaaende Lokalitetsbeskrivelser.

Warmings Elever, hvoriblandt kan nævnes Professorerne *Ostenfeld*, *Mentz* og *Paulsen*, gik alle i hans Fodspor. Men medens Warming og disse hans Elever i deres floristiske Arbejder endnu var bundet til det skønsmæssige, førte Prof. *C. Raunkjær* gennem sin Valensmetode Floristiken endnu et Skridt frem og over i eksakt Videnskab, saaledes at Danmark paa dette Omraade indtager en Førerstilling. Undersøgelsen af Danmarks Plantevækst laa Warming meget paa Hjerte og foranledigede ham til i 1898 at holde et Foredrag i Botanisk Forening: „Om Danmarks botaniske Undersøgelse“, hvori han gjorde Rede for, paa hvilken Maade Landet burde undersøges, samt understregede, at det især gjaldt om at faa Jylland, der hidtil havde været forsømt, nøje undersøgt. Han tænkte sig Opgaven løst igennem Botanisk Forenings Ekskursioner og ved, at der udsattes Prisopgaver. Den botaniske Rejsefond, som paa virksom Maade har bidraget til at øge Kendskaben til vort Lands Flora, blev stiftet paa Warmings Initiativ. Han har ligeledes sin Del i, at den nu afsluttede botanisk-topografiske Undersøgelse af Danmark iværksattes. Fredning af interessante Lokaliteter og Planter har ogsaa i ham haft en varm Forkæmper, ligesom han til sine sidste Dage kæmpede for, at Skovene i Københavns Omegn ikke ganske prisgaves for Storstadens Publikum. Et Udslag af denne hans Interesse er saaledes et Arbejde om Vegetationen i Charlottenlund Skov, som han inspirerede Forf. af denne Artikel til at udarbejde.*)

*) Vil blive publiceret i „Botanisk Tidsskrift“.

Warmings Hovedværk inden for dansk Floristik er imidlertid det stort anlagte Værk: „Danmarks Plantevækst“. Han naaede at faa udgivet tre Afsnit, nemlig „Strandvegetation“ 1906, „Klitterne“ 1907—09 og „Skovene“ 1916—19. Det var hans Hensigt at fortsætte med de ferske Vandets Vegetation, dersom han havde levet længe nok. Af disse Arbejder sætter jeg „Strandvegetation“ højest. „Skovene“ er det svageste, og man mærker i dette Arbejde, at Aarene ikke er gaaet sporløst hen over hans Hoved. Der er blevet sagt, at Warming vistnok ikke selv regnede „Dansk Plantevækst“ til sine videnskabelige Arbejder. Det er næppe rigtigt. Han har sikkert igennem disse Arbejder netop villet vise, hvorledes Floristik kunde drives som Videnskab. Han behandler saaledes ikke alene Plantesamfundenes Sammensætning, men ogsaa Forudsætningerne for deres Dannelse, samt deres Økologi, Blomsterbiologi og Frøspredning. Ogsaa geologiske Forhold saa vel som mekaniske, f. Eks. Vindens Indvirkning, behandler han, ja kommer endog ind paa Bakterierne og Insekternes Indflydelse. Disse Arbejder viser, i hvor høj Grad Warming gennem sit lange Liv har levet sig ind i Danmarks Planteverden, og i hvor høj Grad han har forstaaet dens Liv. Ganske vist var han ikke nogen stor Artskender, han havde gerne en dygtig Florist ved sin Side paa Universitets-Ekskursionerne, men han var Mesteren med det store Overblik, som forstod Aarsag og Virkning, og som kunde trænge inden for Overfladen og se Ting, som ikke var synlige for andre. Warming samlede et stort Herbarium, navnlig med økologiske Studier for Øje. Det er nu delvis indgaaet i Botanisk Museums danske Herbarium. Selv i hans firsindstyvende Aar deltog han i Ekskursioner, og man kunde da se ham ivrigt og omhyggeligt opgrave Planter med sin Spadestok for at forøge sin økologiske og morfologiske Viden. For „Flora og Fauna“s Læsere vil hans Interesse for danske Plantenavne være i frisk Erindring.

Jeg har ikke kendt Warming som Menneske; men i de sidste Aar af hans Levetid havde jeg nogle Gange Lejlighed til at samtale og veksle Breve med ham, og han holdt meget af at skrive Breve. Man fik let det Indtryk, at det var hans naturlige Udtryksform. Hans Breve var altid livlige og fulde af Udfald, snart til den ene og snart til den anden Side, og viste, at han havde stærke Sympatier, men ogsaa stærke Antipatier. At han lige fra sin Ungdom havde været religiøst bevæget, var ikke nogen Hemmelighed for hans Kaldsfæller, og selv lagde han heller ikke Skjul paa, at han søgte at forene Religion og Videnskab. Han naaede vistnok ogsaa

at faa Harmoni imellem disse to tilsyneladende saa modsatte Ting. I hans Forelæsninger kunde dette pludselig springe frem. En Forelæsning over Nælden og dens Bygning sluttede han saaledes med de kendte Linier af Brorsons Salme: „Gik alle Konger frem paa Rad i deres Magt og Vælde, de mægted ej det mindste Blad at sætte paa en Nælde“. I den populære Bog „Nedstammingslæren“ kommer hans religiøse Syn klart frem og giver dette Emne et Perspektiv ud over Dagen og Døgnet.

Det er velgørende at træffe paa en fremragende Videnskabsmand, som ud over sin Forstand og sin Videnskab søger efter Hjertets Gerninger og spejder efter Evighedsperspektiver. Ære være Warmings Minde.

København, i Maj 1924.

Botaniske Kauserier.

Af L. P. Lauritsen, Tranderup, Ærø.

III

Naar jeg i min sidste Artikel har sagt, at Korsbladet Vortemælk var forsvunden fra Tranderup Kirkegaard, var det egentlig ikke rigtigt. Nogen Tid efter, at jeg havde indsendt min Artikel, kom jeg op paa Kirkegaarden, og jeg blev her glædeligt overrasket ved at finde, at der omkring paa Graven voksede flere kraftige Eksemplarer af Plantens 1. Aars Skud, der udmærker sig ved deres lange, stive, korsvis modsatte Blade.

Frøene, som Moderplanten forrige Sommer havde kastet, havde altsaa været modne nok til at spire. — Vi faar nu at se, om disse 1. Aars Skud, der hos denne Plante overvintrer grønne, kan holde til den forholdsvis strenge Vinter, vi har haft i Aar.

Jeg omtalte i min sidste Artikel det gamle Navn paa Planten: „Purgerkorn“. — Et andet gammelt Navn, som den ganske vist havde til fælles med i alt Fald een anden Plante, Springbalsamin, skal nævnes her, nemlig „Springkorn“.

Navnet er meget betegnende. — Jeg havde sidste Efteraar en 2. Aars Plante staaende paa mit Værelse. Naar Frugterne paa denne havde naaet den fulde Modenhed, spaltede de sig — ikke blot i de tre Delingsfrugter — men hver af disse spaltede sig i to Dele, hvorved Frøet blev frigjort.

— Dette skete med et skarpt Knald, og Frø og Skaller slyngedes ud i Stuen.

Sidste Sommer traf jeg en gammel bekendt, som jeg ikke havde set i de sidste 30 Aar. — Det var Jernurt (*Verbena officinalis*). I min Barndom voksede Planten op ad Skraaningen til Tranderup Kirkegaard, og igennem flere Aar vedligeholdte den sig her, men saa forsvandt den, og jeg har ikke i mange Aar kunnet finde den, før jeg nu i Sommer traf den i umiddelbar Nærhed af dens gamle Voksested.

Hvor mange tænker paa, naar de støder paa denne saa uanseelige Plante, at *Verbena* helt tilbage i Oldtiden hos de gamle Grækere og Romere var en højt skattet Lægeplante, der endogsaa spillede en betydelig Rolle i disse Folks Gudsdyrkelse.

Over mange Lande blev Planten udbredt, og over alt kom den til at staa i høj Kurs som en kostelig Lægeplante. — Blev den end ofte benyttet mere som Trolddomsurt af „Troldkoner og Troldkarle“, — som i mange Maader til „deris Diefvels-Konst oc Spøgeri denne Urt vanbruge“.

Jernurt — de gamles „Hofuit-Urt“ — eller som den ogsaa kaldtes: „Den gemene Jernurt med blaa Blomster“ voksede hos os — „ikke paa faa Steder her i dettes Rige Lande — oc at vi intet skulde tale derom, at mange ocsaa høyligen elske den samme oc derfor den udi deris Hafver dyrcke“.

Jernurt var god til — „Hofudtz-Verck oc Pine at stille“, ja, den var dertil saa ypperlig, — „at mand sig derofver icke en ringe Ting maa forundre“.

Den grønne, friske Plante skulde have en udmærket Virkning paa de syge, naar den blev hængt om Halsen paa dem. — Anvendt paa den Maade havde Jernurten f. Eks. helbredet en Kvinde for Melankoli — „huilcket Tilfald meentis at være gjort hende ved Trolddoms-Konst“.

Det vandige Udtræk af Planten var godt til — „Hofuedens oc Øyneris Pine at stille oc lindre“. — Det samme Vand forhindrede Haaraffald, og Kvinderne vaskede sig i Vandet — „at deris Ansigt kunde være skiert“. — Ikke at tale om, at Vandet var nødvendigt i enhver Jordemoders Praksis.

Jernurten er ikke blot og bar en ikke helt almindelig Plante, men den er ogsaa et Minde om en længst forsvunden Tid, for Aarhundreder siden, da man mente, at Troldkarle og Troldkoner med deres „Diefvels-Konster“ kunde ved Hjælp af Troldplanter skade deres Medmennesker, — den er et Minde om den Tid, da Lægerne var fuldt overbevist

om, at der jo var — „ingen Land eller Sted under Himme-
len, udi huilket der jo icke til de Siugdomme, som det
Landskab er geneigent til, voxer Urter, som til dennem at
borttage ere ofuermaade tienlige“.

Allerede i det sekstende og i det syttende Aarhundrede
dyrkedes her i Landet, — men ganske vist kun i „fornemme
Hafver i Kiøbstæderne“ — en af Datidens Læger meget an-
vendt Lægeplante, som de kaldte: „Helleborus niger flore
roseo“ eller paa Dansk: „sort Nyseurt med Blomster, som
ligne Rosen“. — Denne Plante hørte ikke til de „gemene“
Planter, saaledes som dens nære Slægtning: „Helleborus
niger hortensis flore viridi“, paa Dansk: „Den sorte, tamme
Nyseurt“. Denne sidste Plante dyrkedes i Landsbyhaverne
— „Presters eller oc andris“.

Det var kun den første Plante, som Lægerne anvendte
i Medicinen, og man advarede — „Quacksalvere, Bastumænd
oc Barskærsvenne“ kraftig imod at bruge Planten paa Grund
af dens Giftighed. — Nu anvendes Planten slet ikke mere
i Medicinen, men den Gang brugte man den mod forskellige
Sygdomme, f. Eks. Vattersot, Spedalskhed, Koldfeber samt
mod flere Hudsygdomme som Ringorme.

Den ikke gemene af disse Planter er nu om Dage
godt kendt under Navnet Juleroser, sort Nyserod. Nu dyr-
kes denne ejendommelige Plante i mangfoldige Haver som
Prydplante, og Planten er nu i højeste Grad gemen paa
Grund af dens Blomstringstid, den strengeste Vintertid. —
Ikke sjældent kan den paa Friland have fuldt udviklede
Blomster ind imod Jul.

Planten hører selvfølgelig ikke hjemme hos os, men
den har sit rette Hjem i Alperne, hvor den vokser vildt i
Skovegnene. — Den hører vel til de Planter, som allerede
Munkene dyrkede i Klosterhaverne som Lægeplante.

Den gemene Nyseurt — grøn Nyserod (Helleborus
viridis), som den nu kaldes — er derimod nu snart for-
svunden fra Landsbyhaverne, hvor den tidligere blev dyrket,
ikke som Prydplante, men som Lægeplante. — Endnu træf-
fer vi vel den en og anden Gang i gamle Bønderhaver,
hvorfra den nu og da forekommer forvildet i Landsbyerne.

Under Kvæggæsten i Midten af det attende Aarhundrede
blev Plantens Rod anvendt mod denne frygtelige Sygdom,
og herfra stammer dens folkelige Navn: „Pestrødder“, et
Navn paa Planten, som vi endnu kan høre i enkelte Egne
af Landet.

Nu er der vel ingen, der mere bruger grøn Nyserod
mod Sygdomme hos Husdyrene, men endnu langt over Mid-

ten af forrige Aarhundrede kunde man træffe Planten anvendt mod Sygdomme hos Svinene. — Man borede et lille Hul i Dyrets Øre og stak et lille Stykke af Roden ind i Hullet.

Planten, der har sit egentlige Hjem i Alperne, er ligesom Julerosen meget giftig.

Fund af sjældnere Planter.

Af P. M. Pedersen, Bramminge Efterskole.

Ajuga pyramidalis L., Pyramideformet Læbeløs, Tevring Krat, Sønder Jyll., 1922. — *Allium ursinum* L., Ramsløg, Gram, S. Jyll., 1922. — *Amaranthus retroflexus* L., Opret Amarant, Bramminge, 1922. — *Anthriscus silvester* (L.) Hoffm., Gærde-Kørvel, Havneby paa Romø, 1923. — *Aquilegia vulgaris* L., Akeleje, Solbjerg Plantage v. Tjæreborg, 1922, forv. — *Arabis arenosa* (L.) Scop., Sand-Gaasemad, Frifelt, S. Jyll., 1922. — *Barbarea stricta* Andrzej., Rank Vinterkarse, Gredstedbro, 1923. — *Blechnum spicant* (L.) With., Kambregne, Fl. St. v. Bramminge, 1922-23. — *Bryonia alba* L., Enbo Galdebær, Rødding og Løgumkloster, S. Jyll., 1922. — *Bupththalmum speciosum* Screeber, Tusindstraale, Gaansager, S. Jyll., 1922, forv. — *Calaminthe acinos* (L.) Clairv., Voldtimian, Bramminge, 1922. — *Calla palustris* L., Kær-Mysse, Krogstrup, S. Jyll. 1922. — *Cardamine silvatica* Link, Skov-Springklap, Endrupholm v. Bramminge, 1923. — *Centaurea pseudophrygia* C. A. Meyer, Fjeret Knopurt, Gørding Mølle, 1922, Terp Krat v. Bramm. 1923. — *C. solstitialis* L., Oldrup pr. Hundslund, 1923. — *Cerastium tetrandrum* Curtis, Firehannet Hønsetarm, Sneum Aa's Udløb og Romø, 1923. — *Dentaria bulbifera* L., Løg-Tandroed, Rødding og Gram, S. Jyll., 1922. — *Cirsium heterophyllum* (L.), Forskelligbladet Bladhoved, Bramm., 1922, Hunderup, 1923. — *Digitalis purpurea* L., Rød Fingerbøl, Jernved v. Gredstedbro. 1923, i Mængde, forv. — *Echinodorus ranunculoides* (L.) Engelm., Ranunkel-Søpryd, Bramminge, 1923. — *Echinopsilon hirsutus* (L.) Moq-Tand., Lodden Tangurt, Havneby paa Romø, 1923. — *Euphorbia cyparissias* L., Cypres-Vortemælk, Lovrup Krat, S. Jyll., 1923, forv. — *E. virgata* W. & K., Ris-V., Agnsø pr. Svebølle, 1923, forv. — *Festuca silvatica* (Pollich) Villars, Skov-Svingel, Gram, S. Jyll., 1922. — *Galanthus nivalis* L., Vintergæk, Endrupholm, 1923, forv. — *Galinsoga parviflora* Cavanilles, Bramminge, Aalbæk Mølle, 1922. — *Galium pumilum* Murv., Liden Snerre, Solbjerg Plantage, Romø, 1923. — *Genista germanica* L., Tysk Visse, Tevring Krat, S. Jyll., 1922. — *Gentiana amarella* L., var. *axillaris* Schmidt, Smalbægret Ensian, det. Wiinstedt, Bramm., 1923. — *G. campestris* L., var. *germanica* Froel, Bredbægret E., det. Wiinstedt,

Bramm., 1923. — *Geranium pyrenaicum* L., Pyrenæisk Storkenæb, Hjerting, S. Jyll., 1922. — *G. sanguineum* L., Blodrød S., Tevering Krat, 1922. — *G. silvaticum* L., Skov-S., Grimstrup Krat, 1923. *Heracleum giganteum* Fischer, Kæmpe-Bjørneklo, Vilslev pr. Gredstedbro, 1923, forv. — *Heracium pseudogratiolum* Wiinst., det. Wiinstedt, Agnsø pr. Svebølle, 1923. — *Hordeum europaeum* (L.) All., Skov-Byg, Gram, S. Jyll., 1922; Katstrup, Sjæll., 1923. — *Hypericum montanum* L., Bjerg-Perikum, Arnum, S. Jyll., 1922. — *Juncus balticus* L., Klit-Siv, Lakolk paa Romø, 1923. — *J. tenuis* Willd., Tue-S., Hjertingskov, S. Jyll., 1922, Bramm., 1922, Tværstig v. Bram., 1923. — *Lathyrus niger* L., Sort Fladbælg, Tevering Krat, 1922, Grimstrup Krat, 1923. — *Limosella aquatica* L., Liden Dyndurt, Vedtofte, Fyn, 1922. — *Lolium remotum* Schrank, Hør-Rajgræs, Farup v. Ribe, 1922. — *Lunaria annua* L., Judaspenge, Vejrup, 1923, forv. — *Lysimachia nemorum* L., Lund-Fredløs, Endrupholm, 1923. — *Medicago falcata* L., Segl-Sneglebælg, Beks Kro v. Tissø, 1923. — *M. falcata* L. × *sativa* L., Beks Kro v. Tissø, 1923. — *M. minima* (L.) Bartolini, Liden S., Beks Kro v. Tissø, 1923. — *Melampyrum nemorosum* L., Skov-Koføde, Fjersted Skov, S. Jyll., 1922. — *Menta longifolia* (L.) Hudson, Graa Mynte, Nøraa v. Bramminge, 1923. — *Oenothera biennis* L., Toaarig Natlys, Lakolk paa Romø, 1923, forv. — *Ornithogalum umbellatum* L., Kost-Fuglemælk, Endrupholm, 1923, forv. — *O. nutans* L., Nikkende F., Endrupholm, 1923, forv. — *Phleum arenarium* L., Sand-Rottehale, Romø, 1923. — *Plantago media* L., Dunet Vejbred, Tevering Krat, 1922. — *Platanthera bifolia* (L.) Rehb., Vellugtende Gøgelilje, Grimstrup Krat, 1922. — *P. chlorantha* (Custor) Rehb., Grønlige G., Grimstrup Krat, 1922. — *Polygonatum officinale* Alb., Kantet Konval, Tevering Krat, 1922. — *Pulsatilla vernalis* (L.) Miller, Vaar-Kobjælde, Bjøvlund Hede v. Vejrup, 1922. — *Quercus sessiliflora* Martyn, Vinter-Eg, Hønning Krat, S. Jyll., 1922. — *Ranunculus sardous* Crantz, Stivhaaret Ranunkel, Romø, Allerup pr. Tjæreborg, 1923. — *Rudbeckia lacinata*, Endrupholm, 1921. — *Rosa spinosissima* L., Klit-Rose, Romø, 1921, Dover, S. Jyll., 1922. — *Sagina apetala* L., Kronløs Firling, Oldrup pr. Hundslund, 1923, det. Wiinstedt. — *S. subulata* (Sw.) Torrey & Gray, Syl-F., Vøgaslund v. Vejrup, Romø, Lovrup Krat, 1923. — *Salvia verticillata* L., Krans-Salvie, Agnsø pr. Svebølle, 1923. — *Saxifraga tridactylitis* L., Trekløft-Stenbræk, Høed v. Bramminge, 1923. — *Senecio viscosus* L., Klæbrig Brandbæger, Bramminge, 1923. — *Silene noctiflora* L., Nat-Limurt, Sødrup pr. Hundslund, 1923. — *S. otites* (L.) Sm., Smaakronet L., Romø, 1921. — *Thrinicia hirta* Roth., Hundesalat, Beks Kro v. Tissø, 1923. — *Ulex europaeus* L., Opret Tornblad, Skærbæk, S. Jyll. 1922. — *Valerianella Morisonii* D C., Tandbæger-Vaarsalat, Hjerting, S. Jyll., 1922. — *Verbascum thapsus* L., Filtet Kongelys, Bramminge, 1922. — *Veronica longifolia* L., Lang Ærenpris, Terpager v. Bramminge, 1922. — *Vicia orobus* D C., Lyng-Vikke, Tevering Krat, 1922. — *Vinca minor* L., Liden Singrøn, Lunde v. Skadst, forv.

Mindre Meddelelser.

Vandpest (*Helodea canadensis*) er nu ogsaa naaet her til Vendsyssel. Jeg fandt den nemlig i Paasken i en Dam i Anlægget ved St. Knuds Kilde, Hjørring, og den er iflg. Meddelelse fra Mag. Grøntved ikke tidligere fundet Nord for Limfjorden.

Aage Lund, Hjørring.

Spurvehøgen (*Astur nisus*) viser ofte stort Mod, naar Mennesker kommer til dens Rede, hvilket følgende Iagttagelse viser:

Et Spurvehøgepar yngede i 1923 i Lysbro Skov ved Silkeborg. Reden, som indeholdt 5 Æg, var bygget i en Grantykning. Da en Dreng kravlede op i Træet, var han allerede halvvejs oppe, inden Hunnen fløj fra Reden. Hannen og Hunnen fløj nu under høje Skrig saa tæt om ham, at deres Vingespidsere strejfede hans Hoved.

Henry Jensen.

Natuglen (*Syrnium aluco*) er ret almindelig her ved Silkeborg. Især i Lysbro Skov kan man i Foraarsnætterne høre Hannens: „uhuu“ og sjældnere Hunnens Svar: „ivit“. Ved Efterligning af deres Tuden faar man ofte Svar. I et gammelt, hult Egetræ ruger hvert Aar et Par; men Æggene bliver altid stjaalet af Ægsamlere, hvilket er en Skam, da Natuglen jo er en meget nyttig Fugl.

Chr. M. Poulsen.

Potentilla incana Moench., Graa Potentil. I Forsommeren 1919 fandt jeg ved Ørting i Hads Herred en Potentil, som jeg antog for at være *P. minor Gilib*, Vaar-P. Jeg indsendte Planten til Botanisk Museum, der kom til samme Resultat. Imidlertid talte jeg sidste Sommer med Hr. Operasanger K. Wiinstedt, der meddelte mig, at Planten ved nærmere Eftersyn havde vist sig at være *P. incana*. Saavidt vides er denne Plante hidtil her i Landet kun fundet paa Sjælland, Sejrø og Bornholm.

P. M. Pedersen.

Sommerfugle og Soldug. Engang i Juli 1921 iagttog jeg i en Mose ved Nøråa i Nærheden af Bramminge en Mængde større hvide Sommerfugle, vistnok tilhørende Arten *Pieris rapæ*, Linn., der var blevet fanget af Liden Soldug, *Drosera intermedia*, der i stor Mængde voksede i Mosen, og ynkeligt omkomme. Da Dyrenes Antal var saa stort, kan det jo næppe være tilfældigt, at de er kommen Soldug'en for nær, og de er vel heller ikke kommen der for at slikke Nektar. Jeg formoder, at Fænomenet lader sig forklare paa den Maade, at Sommerfuglene har været tørstige og har ladet sig hidlokke af den vandklare Slim, som Kir-telhaarene paa Soldug'ens Blade udskiller i saa rigelig Mængde.

P. M. Pedersen.

Nogle sjældnere Biller fra Bramminge og Omegn. *Pristonychus subcyaneus* Illig.: Bramminge, i en Have. *Calosoma reticulatum*, Fabr.: Darum Strand. *Carabus nitens*, Linn.: Bramminge. *C. catenulatus*, Fabr.: Bramminge. *C. arvensis*, Fabr.: Bramminge, Grygaard. *Geotrupes typhoeus*, Linn.: Grygaard.

P. M. Pedersen.

Natuglens Levevis. Ifølge Brehm skal Uglerne kun fortære selverhvervet Bytte og aldrig røre Aadsler. Denne Anskuelse holder ikke Stik længer. Man lægge Mærke til Ordet længer, thi der kan foreligge den Mulighed, at Uglerne har ændret Levevis siden Brehms Tid. Uglens Spiseseddel kan jo nogenlunde kontrolleres ved Hjælp af Gylpet. Det er en Fordel i Undersøgelsen. Det efterfølgende gælder kun for Natuglen.

I Marselisborg Skov ved Aarhus kan man hyppigt finde Uglegylp. Det plejer navnlig at indeholde Knogler og Haar af Mus. For nogle Aar siden fandt jeg en hel Del Gylpboller, der foruden Dele af Mus især indeholdt Oksehaar og Svinebørster samt vistnok Hestear. — Nu kan man vel ikke saa godt tænke sig, at Natuglen gør en Ko eller en Kalv endsige et Svin eller en Hest til Bytte! En anden Ejendommelighed var, at Fund af disse stridhaarede Gylpboller kunde gøres gennem lang Tid, skønt det var usandsynligt, at noget Aadsel maatte faa Lov at ligge maanedsviis, ligesom det med Brehms Friskkødsteori i Mente heller ikke var troligt, at Uglerne vilde holde til paa gammelt Aadsel.

Løsningen kom ved en Tilfældighed. En maanelys Nat gik jeg forbi et Limkogereri ved Skovbrynet. Hertil hørte en Oplagsplads for hele Vognlæs Ben: Kranier, Rygben, Kløve med Hud- og Kødrester, der jævnlig ankom fra Slagtehuset. Her saa jeg flere Uglere flyve ned til Bendingen. Jeg kunde ikke se dem æde, fordi de var skjulte bag Indhegningen, men Gylp med Haar af Kvæg var lettest at finde og talrigst i det Afsnit af Skoven, der laa op til Limkogeriet, og da dette blev nedlagt, indeholdt Gylpet efter den Tid kun Dele af Mus og lignende gammelkendte Ting. Tillige blev Uglerne faatallige i Skoven. Flere Vidnesbyrd gøres vist ikke Behov. —

Nu er det jo umuligt at se paa Musehaar, om Musen blev fanget levende, hvad den sikkert bliver i de allerfleste Tilfælde, eller om den blev fundet død, hvilket sandsynligvis kun meget sjældent sker i Uglens sædvanlige Fangsttid. Men vil Uglen frivilligt æde Kødaffald fra Slagteben, er det meget sansynligt, at den gaar paa Aadsel, naar den finder det. En hel anden Sag er, at det ikke er saa let at finde Aadsler i Skumringen og om Natten. Uglen forlader sig under Jagten paa Hørelse og Syn, men Aadsler ligger tyst og oftest skjult. Derfor er jeg mest tilbøjelig til at rette Brehm derhen, at Uglerne — her Natuglen — fortærer fortrinsvis selverhvervet Bytte, fordi de jager i Skumringen og om Natten.

Kay Petersen.

En tam Krage. En Dag dumpede en Krage ned i en Gaard i Aarhus; den havde pludselig mistet Evnen til at flyve, en Evne, som den endnu ikke efter et Aars Forløb har genvundet.

Min Søn fik Fuglen foræret og havde den en Tid i et Kælderrum, indtil den blev ret tam. Saa blev den lukket ud i Haven. Den vovede sig sjældent uden for denne og valgte det største Træ til Nattekvarter. Som Regel opholdt den sig Dagen lang uden for Hønsedaarden tilsyneladende stærkt optaget af Hønsenes Færd og — maaske især — af deres Ædetrug. Den blev fodret med Kød- og Brødstumper og kom straks, naar der kaldtes paa den. Fik den mere, end den kunde æde, gemte den Resten i Huller og samlede Smaasten, Jordklumper og Blade, som den lagde ovenpaa og betragtede saa Stedet fra alle Sider for at forvise sig om, at intet af det gemte var synligt. Naar den saa blev sulten, opsøgte den sine Depoter og tømte dem. Længe varede det ikke, før „Klaus“, som den kaldtes, opdagede, at den ved Hjælp af Træer i og uden for Hønsedaarden kunde komme over Traadnettet og saaledes skaffe sig Adgang til denne. Dens første Besøg inden for Traadnettet havde nær kostet den Livet; thi alle Hønsene fór paa den og mishandlede den, saa jeg maatte hjælpe den ud, blodig og forpjusket, som den var blevet. Nogle Dage senere saa jeg imidlertid Klaus vandre nok saa vigtig omkring inde i Gaarden; og Hønsene lod den gaa i Fred, selv om de øjensynligt ikke yndede Gæsten. Hvorledes Klaus har baaret sig ad med at sætte sig i Respekt, ved jeg ikke; men dens stærke Næb har jo nok belært Hønsene om, at den ikke var ganske ufarlig. Blev en Høne for nærgaaende, aabnede Klaus Næbbet vidt op og satte sig i Kampstilling; det virkede straks. Det var morsomt at se den Værdighed, hvormed den spankede rundt mellem Hønsene, som ærbødigt veg til Side for den. Kun Hanen havde Klaus endnu Respekt for; men længe varede det ikke, før ogsaa Hanen maatte kapitulere. Jeg var saa heldig at faa Klaus's Fremgangsmaade at se. Den stod og manøvrerede med et Kødben, da Hanen med rejste Fjer og afmaalte Skridt kom hen imod den. Klaus prøvede Fiffet med at gabe op; men det tog Hanen ingen Notits af; den røg paa! I Stedet for at flygte, smuttede Klaus lynsnart om bag Hanen, og da denne hurtigt drejede sig, foretog Klaus samme Manøvre, saaledes at den stadig holdt sig tæt bag Hanen. Det var uhyre komisk at se Hanens Overraskelse, der senere blev til Nervøsitet og til sidst til Skræk, saa den flygtede! Et Par Gange senere forsøgte Hanen at tilbageerobre Førerstillingen; men Resultatet blev stedse iltom Flugt, saa Klaus nu kunde gaa uantastet omkring i Hønsedaarden, hvor den vilde. Havde en Høne fundet et eller andet spiseligt, der var for stort til at sluge og var gaaet hen i en Krog med det, var Klaus der straks og tog uden videre Cereemonier „Fundet“ fra Hønen; som oftest fandt den imidlertid, at det var for daarlig Kost til en Krage, og overlod det ædelmodigt til Hønen igen. I den første Tid, før den endnu var Eneherr i Hønsedaarden, maatte den bruge List for at sætte sig i Besiddelse af en formentlig attraaerlig

Bid. Den nærmede sig Hønen først fra den ene og saa fra den anden Side for at betragte Kødbenet, Brødstumpen, eller hvad det nu var, Hønen havde fundet, og syntes den saa, at det var noget for den, fik den pludselig travlt med at undersøge nogle Smaasten og Jordklumper i Nærheden af Hønen. Virkningen udeblev aldrig! Hønsenes Nysgerrighed er stor. Først betragtede Hønen Klaus's Undersøgelser opmærksomt, men paa Afstand; snart tog Nysgerrigheden dog Overhaand, og den kom hen for at se nærmere paa Sagerne. Øjeblikkelig fór Klaus saa hen og snappede Hønen's Fund og forsvandt med det! Den gik aldrig angrebsvis til Værks over for Hønsene i Høsegaarden; men en Dag kom en fremmed Høne ind i Haven, og det vilde Klaus ikke finde sig i. Den fór øjeblikkelig paa Hønen og tog fat i dens Hale og holdt fast. Hønen blev aldeles hysterisk og løb vrælende mod Traadnet og Buske; men Klaus holdt ved. Jeg maatte fange Hønen og lade den bære ud af Haven; men Klaus fulgte med, skrigende om Kap med Hønen og næsten med den samme Lyd, saa det lød, som om den „gjorde Nar“.

Hønsene holder meget af at staa og dase i en tæt Klynge, især efter et bedre Maaltid. Klaus fandt, at det var en god Skik, og stillede sig i Flokken, altid ved Siden af Hanen; men denne huede ikke Naboskabet og flyttede sig andetsteds hen. Klaus fulgte med, og efter 4—5 Pladsforandringer fandt Hanen sig i det uundgaelige. Det var komisk at se paa de to. Hanen kiggede hvert Øjeblik — lidt overlegent — ned paa sin lille Sidekammerat, og øjeblikkelig lagde Klaus Hovedet paa Siden og kiggede opad igen, næsten som om den blinkede skadefro til Hanen og vilde sige: Her staar vi egentlig og har det rigtig yndigt, ikke!

Sigfred Knudsen.

Tornskaden. I 1923 kom en Meddeler til „Flora og Fauna“ ind paa Spørgsmaalet om Tornskaden. Det kunde maaske interessere Tidsskriftets Læsere at høre lidt om de Erfaringer, som Undertegnede har gjort angaaende Tornskadens Næring. Mine Iagttagelser stammer udelukkende fra Nordsjælland og angaar formodentlig to Arter, idet noget af det opstillede Bytte nødvendigvis maa hidrøre fra en meget kraftig Fugl.

De Steder, paa hvilke jeg oftest har set Insekter anbragt, er fritstaaende Tjørnebuske i Skovkanter eller paa aaben Mark (Valby Fælle). Men ogsaa andre Planter bruges. En Gang saa jeg i Rude Hegn en Bunke Bøgekvas, som var fældet om Vinteren, mens Knopperne var lange og stive. Paa en Mængde af de nu (i Juni) fuldkomne tørre Knopper sad Oldenborrer i den sædvanlige karakteristiske spiddede Stilling, det vil sige med Benene i Vejret og stukne i Thorax. Ogsaa mere tilfældige Steder benyttes, f. Eks. visne, mere eller mindre spidse Smaakviste paa andre Træer, eller en fremstaaende Stump Staaltraad i et Hegn om en Skovplanteskole.

Det Bytte, jeg hyppigst har iagttaget, er Humlebier, Græshopper, Skarnbasser og Oldenborrer. Dyrene er næsten altid stukne i Oversiden

af Thorax, kun sjældent gaar Tornen ind gennem Undersiden, saa Dyret har kunnet sidde og dreje rundt. En Gang har jeg fundet en af de store Guldsmede (*Æshna*) stukket paa en Staaltraad gennem Øjet, een Gang et halvvoksent Firben stukket gennem den ene Side af Halsen, een Gang en halv Mus, som var saa frisk, at Blodet drev af den ned paa Jorden, hvor et Optog af store, røde Skovmyrer begærligt slikkede den røde Vædske op. Een Gang har jeg fundet en Del af en Svale (den bageste Tredjedel) og een Gang Vinge og Brystben af en lille Sanger. Min nu afdøde Ven, Lærer Carl Larsen, bragte mig fra Esbønderup, hvor han havde tilbragt en Sommerferie — et Fugleæg, opstillet af en Tornskade; Ægget havde siddet i en Tjørnebusk; den ene Ende af det var blevet knust, da det blev presset ned paa Tornen, og det meste af Indholdet var løbet ud.

J. P. Kryger.

Stork og Musvaage. En Foraarsdag laa jeg i Grib Skov under nogle store Graner og lod Solen skinne paa mig. Foran mig laa en Eng, der endnu stod under Vand efter Tøbruddet. I Vandet færdedes mange store, grønne Frøer (*Rana esculenta*). En Stork fløj hen over Egnen; den opdagede Vandet og dalede ned paa Engen, hvor den sindigt spadserede et lille Stykke ud i Vandet. Pludselig fór en Musvaage, som holdt til i Granerne, ned i Hovedet paa Storken. Naar jeg siger, at Storken blev overrasket, er det et meget mildt Udtryk. Fuldstændig sindsvagt spjættede den med Benene og baskede med Vingerne og ravede af Sted som en fuld Mand, mens Musvaagen stadig viftede den om Hovedet med Vingerne. Først efter mange Sekunders Forløb kom Storken saa meget til Besindelse, at den kunde slaa nogle Slag med Vingerne, hæve sig op i Luften og skyndsomst forsvinde, hvorefter Sejrherren fløj op i sin Gran. Storken havde dog næppe haft den rigtige Opfattelse af Situationen, for efter ca. 5 Minutters Forløb kom den igen. Men denne Gang naaede den ikke engang at faa Tærerne i Vandet, før Musvaagen var der, parat til at værges sit Spisekammer. Og denne Gang blev der intet Slagsmaal, for Storken stak øjeblikkeligt af og kom ikke mere tilbage, saa længe jeg opholdt mig paa Stedet. Skønt det hele foregik i en Afstand af ca. 25 m fra mig, var der ingen af Fuglene, der lagde Mærke til mig, og saaledes gik det altsaa til, at jeg fik et frisk Indtryk af Kampen om det „store Grødfad“, som jo ogsaa har spillet en stor Rolle i Menneskeslægten's Historie.

J. P. Kryger.

Taarnfalken. Paa Skagen er Taarnfalken Klithedens Karakterfugl. Maagerne kan befolke Forstranden i mægtige Flokke, som stundom ogsaa sætter sig paa aaben Mark og i Hedekærene, men i det væsentlige holder de sig til Kysten. Taarnfalken holder sig derimod hovedsagelig til Heden bag Klitbræmmen og søger blot lejlighedsvis ud i de yderste Klitter. Det er typisk at se dem „hænge“ paa spillende Vinger i ringe Højde

over Jorden, mens Solen luer i dens røde Fjer. Ofte jager Parrene sammen, men har da Standplads ca. 400 m fra hinanden.

Falkebestandens Talrigheid er usædvanlig stor. Noget Maal for den er det vanskeligt at opgive. Der kan være Dage, hvor man ingen ser. Til andre Tider træffer man 4—5 Taarnfalke paa en Strækning af 3 km. Over tæt afgræsset Græsbund eller afslaaet Græsmark ses der langt færre Falke end over Klokkelynghede og Hedekær. Den mere forskelligartede Plantevækst paa de sidstnævnte Steder betinger rimeligvis et rigere Dyreliv.

Mærkeligt er det, at man ingen Reder finder. Sandsynligvis maa de søges i Plantagerne. I det gamle Kirketaarn er der ingen Reder anbragt, og paa de to Fyrtaarne er Redebygning umulig.

Kay Petersen.

Litteratur.

Billeder af Nordens Flora. Med Tekst af A. Mentz og C. H. Ostenfeld. — De hidtil udkomne 3 Bind af dette pragtfulde Værks 2den Udgave har ganske naturligt ikke i særlig Grad kunnet interessere os, der i Forvejen ejer 1ste Udgave, da det jo har drejet sig om Billeder, vi kendte. Helt anderledes forholder det sig med 4de og sidste Bind (i alt 144 Tavler foruden Tekst), der indeholder lutter nye, hidtil ikke udgivne Billeder. Det var derfor med meget betydelig Interesse, jeg imødesaa dette Tillægsbinds første Hæfter (Kurvblomster).

Det viser sig da, at de nye Tavler staar fuldt paa Højde med de gamle, saa nøjagtigt og smagfuldt tegnede, saa omhyggeligt farvelagte, at hver Tavle er et lille Kunstværk for sig. Det er ligefrem en Glæde at blade Tavlerne igennem. For Botanikeren byder de desuden overordentlig interessante Ting. Jeg nævner: Sort Knopurt, Plettet Kongepen, Pilebladet Alant (et dejligt Billede!), Tornet Braadfrø, Strandformen af Lugtløs Kamille og meget mere. Til Sammenligning er der en Række norske og svenske Planter, saaledes den meget sjældne (og ejendommelige) Guld-Asters fra Ølands og Gotlands Kalkstensheder, og den endnu sjældnere Aursunds-Asters, der kun findes ved Aursund-Søen i Norge (slet ikke i Danmark og Sverige) og er fredet ved Lov. For Naturhistorielæreren byder de nye Tavler, ligesom de tidligere, paa fint og godt udførte Detaljtegninger af Frugter, Blomsterdele o. m., saa de afgiver et fortrinligt Hjælpe middel ved Undervisningen.

Da Tillægsbindet kan købes særskilt, anbefales det særligt alle Ejere af 1ste Udgave — og af dem er der sikkert ikke faa blandt dette Tidsskrifts Læsere — at gøre sig bekendt med de udkomne Hæfter.

Albert Jensen.

O. Lundblad: Insekternas Förvandlingar och därmed sammenhängande Frågor. Wahlström & Widstrand's Forlag. Stockholm. 1924. (Pris 3 Kr.).

I Sverige udsendes fra dette Forlag adskillige Haandbøger omtrent af samme Format som „Danmarks Fauna“, behandlende de mest forskellige Emner populært fremstillet af Landets kendte Forfattere.

Som et Led i „Populärvetenskap“ har den kendte Entomolog M. g. Lundblad — iøvrigt en af „Flora og Fauna“s Venner — nu publiceret ovenstaaende Arbejde, der fremtræder som en fiks lille Bog paa 153 Sider med 31 Figurer i Teksten. Populær skal den jo kaldes, og det er den ogsaa, men den kræver dog et vist elementært Kendskab til Insekterne.

Forfatterens Hensigt har været at gøre Bogen — Stoffet — let tilgængelig — ikke blot for dem, der interesserer sig for Insekternes Liv, men ogsaa for Biologer, der ikke netop har Entomologi til Speciale, men for hvem det dog vilde være hensigtsmæssigt at vide lidt om dette store og for mange Mennesker betydningsfulde Emne; thi Insekterne griber jo stærkt ind i vor daglige Husholdning.

Forfatteren begynder efter sit Forord og Indledning med en historisk Oversigt, og denne er efter min Mening ikke den mindst interessante.

Morsomt er det her at stifte Bekendtskab med de gamle Mestre udi Entomologien, f. Eks. Swammerdam, Leeuwenhock, Goedart, Conrad Gesner m. fl., og Forfatteren fører os helt ned til de klas-siske Navne som Plinius og Aristoteles.

Dernæst behandles Insekternes vigtigste Kendetegn, deres System, en kort Karakteristik af Hovedtyperne for deres Udvikling, Forplantningen og andre Forhold i Forbindelse dermed, Udviklingen fra Æg til Imago, Udviklingen inden for de særskilte Ordener og endelig nogle Slutningsbemærkninger om Metamorphosens Fremkomst.

Dette sidste Afsnit (7. Kapitel) fandt jeg overordentlig interessant; vi føres her ind paa de Studier, man i sidste Aarhundrede har anstillet over Metamorphosen, og den berømte Zoolog Fritz Müller har sammenfattet disse Studier netop i de Ord, Lundblad har benyttet som Motto over sit Kapitel:

„Jag tror, att det har funnits fullbildade insekter före larver och puppor“
(Fritz Müller: „Für Darwin“ 1864).

Tillige har Forfatteren bag i Bogen givet nogle Forklaringer paa forskellige Fagudtryk, som ikke kunde undgaas, og allersidst har han samlet Noterne.

At Bogen selvfølgelig er skreven paa Svensk bør ikke afskrække; vi danske Entomologer kan let læse den, og Sproget er nydeligt behandlet. Kundskaben om Insekterne har, som Forfatteren rigtig bemærker i

sin Indledning, for mange været en udtømmelig Kilde til Vederkvælgelse, og dette Studium giver Tilfredshed, Sundhed og forøget Livslykke.

Jeg ønsker Mag. Lundblad til Lykke med det smukke Arbejde.

Hj. Ussing.

O. Helms: Danske Fugle ved Hus og i Have. Med 14 farve-trykte Tavler af Ingeborg Frederiksen. 110 Sider Tekst, stort Oktav. I Kartonnage 10 Kr. G. E. C. Gads Forlag.

En Bog om Fugle skrevet af den landskendte Ornitholog, Overlæge O. Helms og udgaaet fra Gads Forlag; saa venter man noget ekstra godt, og man bliver forvist ikke skuffet. Man bliver simpelthen begejstret, og det allerede ved den første Gennembladning af Bogen: det fornemme Udstyr, de prægtige Farvetavler og de mange udmærkede og interessante Fotografier. Stifter man nærmere Bekendtskab med Bogen, bevarer man det første gunstige Indtryk. Overlæge Helms har en egen Maade at skrive om sine Yndlinge paa; man mærker, hvor han kender dem og holder af dem. Det er den erfarne Mand, der taler, og han taler saaledes, at man maa høre efter. —

Der omtales indgaaende et halvt Hundrede Arter i Bogen, og der er Farvebillede af dem alle, af en Del Arter endog flere (Han, Hun, Ungfugl). Disse Farvebilleder er aldeles fortræffelige for de flestes Vedkommende; se f. Eks. — for blot at nævne et enkelt — Skovduen (Ringduen), et prægtigt Billede! Disse Billeder er et ypperligt Resultat af Samarbejde mellem den erfarne Ornitholog og Kunstneren. —

Artens latinske Navn er oversat eller forklaret, Rederne og Æggene, Sangen, Fuglens Udseende og Levevis er udmærket beskrevet, og der findes i Teksten en Mængde Billeder af Reder med Æg — fortrinlige Gengivelser efter Fotografier. Bogens sidste Afsnit handler om, hvad man kan gøre for at knytte Fuglene til Hus og Have ved Plantning, Ophængning af Redekasser, Fodring m. m. og er forsynet med talrige forklarende Billeder. —

Enhver, der har Interesse for Fuglene, bør eje denne Bog. Den vil faa Interessen til at vokse, lære en at kende vore smaa Venner ved Hus og i Have og at lytte til deres Sang og Kvidren og gennem alt dette gøre Livet skønnere og rigere for en. —

Nu har man da en Bog at henvise til, naar man bliver spurgt, om der ikke findes et eller andet — ikke for dyrt — Værk, ved Hjælp af hvilket man kan lære at kende Fuglene i sine nærmeste Omgivelser.

„Danske Fugle ved Hus og i Have“ bør blive en Folkebog. Den bør findes i ethvert Lærer- og Skolebibliotek, ja, alle Skoler med Undervisning i Naturhistorie burde eje et Sæt Bøger til Brug ved Undervisningen; den bør ejes af enhver, der har en Have; thi selv i en mindre Have kan man godt faa en hel Række Arter (f. Eks. Stær, Skovspury, Irisk, Svenske, Solsort, Drossel, Gærdesanger, Musvit, Gærdesmutte) til at yngle, naar man gør lidt for det.

Sigfred Knudsen.

Udkomne Hefter.

Naturens Verden. Majheftet: Ove Paulsen: Eug. Warming, Julie M. Vinter Hansen: Nyere Undersøgelser af Jordens Atmosfære, Th. Mortensen: Marine Biologiske Stationer i Sverige, Norge, Finland — og i Danmark, Ove Paulsen: N. Wille. Anmeldelser, Møder og Ekskursioner, Udkomne Hefter og Bøger, Stjernehimlen i Maj 1924.

Juni-Juli-Heftet. Albert Fischer: Om Vævsdyrkning, Orla-Jensen: Om Betydningen af Mælk og Mælkeriprodukter i den menneskelige Ernæring, P. L. Kramp: Bemærkninger til Dr. Th. Mortensens Artikel Marine Biologiske Stationer.

Anmeldelser, Møder m. m. Stjernehimlen i Juni og Juli 1924.

Foreningsmeddelelser.

Naturhistorisk Forening for Sjælland.

Medlemsliste 1924.

- Gymnasiast A. Afzelius, „Tornehave“, Hillerød.
 Dyrlæge Bergstrøm, Merløse.
 Seminarielærer K. Buus, Vordingborg.
 Lærer, Løjtnant Christiansen, Køge.
 Læge Christiansen, Skelskør.
 Adjunkt Danielsen, Haslev.
 Cand. polyt. W. van Deurs, Finderup, Høng.
 Cand. Eckardt, Villa „Solnæs“, Pileallé, Holte.
 Cand. Tage Feddersen, St. Pederstræde 51³, København K.
 Assistent Fejlberg, Tystofte, Tjæreby.
 S. Fjerdingsstad, Prøvestens Allé 12, Amager.
 Lærerinde Frk. C. Garne, Mariendalsvej 34 A³, København F.
 Gymnasiast Gimpel, Birkerød.
 Overretssagfører F. Gudmann, Nørregade 6, København K.
 Lærer Hansen, Herringløse, Viksø.
 Lærer O. Hansen, Næstved.
 Maskinmester Hasle, Ballerup.
 Fabrikant Hornung, Frederiksborggade 44, København K.
 Seminarielærer Hougaard, Haslev.
 Læge Ejler Høeg, Jægerspris.
 Lærer Innæs, Sileneallé 5, Søborg, København.
 Exam. jur. Iversen, Fruegade, Slagelse.
 Apoteker C. Jensen, Nørrebros Apotek, København N.
 Professor Ad. S. Jensen, Zoologisk Museum, København K.
 Lærer Helge Jensen, Blytsvej 6², København F.

- Lærer L. P. Jensen, Højelse Skole, Lille Skensved.
 Fuldmægtig Jeppesen, Køge.
 Landbrugskand. Johnsen, Skovalléen, Fruens Bøge.
 Lærer J. P. C. Jarlund, Villa „Jelma“, Kalundborg.
 Cand. pharm. Juul, Rørholmegade 18², København K.
 Lærer A. Knudsen, Realskolen i Jyderup.
 Lærer Kristensen, Ousager, Lejre.
 Lærer J. P. Kryger, Rosenvej, Gentofte.
 Lærer Fr. Larsen, Dysted, Olstrup.
 Lærer A. Larsen, Tybjerglille, Herlufmagle.
 Distriktslæge Larsen, Kalundborg.
 Dyrslæge L. Larsen, Højelse, Lille Skensved.
 Handelsmedhjælper V. Lorenzen, Storegade, Sorø.
 Lærer Læssøe-Engberg, Køge.
 Læge C. Madsen, Ruds Vedby.
 Lærer Mathiassen, Mullerup, Slagelse.
 Gartner Nielsen sen. og jun., Guldborgvej 16 St., København F.
 Lærer J. Nielsen, Sortedamsgade 11¹, København N.
 Lærer P. K. Nielsen, Parkvej 26, Slagelse.
 Lærer L. Olsen, St. Salby, Køge.
 Forstander Ottesen, Det kgl. Vajsenhus, København.
 Frk. G. Ostenfeld, Gothersgade 140, København K.
 Cand. polit. Sven Palitzsch, Chr. IX.sgade 4³, København K.
 Dyrslæge Axel Petersen, Ringsted.
 Gaardejer Erling Pedersen, Elmelunde, Stege.
 Boghandler Rasmussen, Borup.
 Lærer Johs. Rasmussen, Holte.
 Lærer Ringdahl, Falsterbogatan 14, Hälsingborg, Sverige.
 Lærer Rydèn, Wallgatan 4, Hälsingborg, Sverige.
 Toldassistent Schaeltz, Værnedamsvej 1, København V.
 Læge Schou, Holbæk.
 Lærerinde Frk. K. Schurmann, La Coursvejens Skole, København F.
 Elektriker H. N. Sparre, Køge.
 Lærer Slettebo, „Holsterhus“, Hillerød.
 Lektor K. Simonsen, Sorø.
 Overlæge N. J. Strandgaard, Boserup Sanatorium, Roskilde.
 Assistent Teudt, Pileallé 43, København F.
 Rentier H. Weis, Katrinevej, Hellerup.
 Student Fl. Weis, Brøndstedts Allé 7, København.
 Fuldmægtig A. West, Bispebjergvej 68², København L.
 Overkirurg Dr. med. Wessel, Bispebjerg Hospital, København L.
 Repr. Chr. Winther, Møntergade 8², København K.
 Forfatter K. Wiinstedt, Paludan-Müllersvej 5, København V.
 Student L. Wolff, Graabrødretorv 16, København K.
 Dyrslæge Wollesen, Sterrede, Rude.

Ialt 71 Medlemmer.

Ordinær Generalforsamling afholdtes i Hotel Sorø 16. Maj. — Formanden meddelte, at der i det forløbne Aar (1923) var foretaget to Ekskursioner, nemlig til Egnen Vest for Køge 27. Maj og til Selsø i Hornsherred 19. August. En Højsommertur til Ulvshale paa Møen maatte opgives paa Grund af Regn.

Kassereren oplæste Regnskabet, der balancerede med 367 Kr. 74 Øre og viste et Overskud af 20 Kr. 29 Øre. Regnskabet godkendtes eenstemmigt.

Til Bestyrelsesmedlemmer genvalgte Lærerne Jensen, Højelse, og P. K. Nielsen, Slagelse, samt nyvalgte Lærer Kryger, Rosenvej, Gentofte. Til Revisor genvalgte Dyrlæge A. Petersen, Ringsted.

P. B. V.

L. P. Jensen.

Husk Ekskursionen til Ulvshale paa Møen d. 10. August. Se „Fl. & F.“ 2. Hefte.

Naturhistorisk Forening for Jylland.

Ekskursion til Skivum Krat Søndag d. 20. Juli. (Egekrat, Kalkunderlag, stærkt rindende Aa). Afgang fra Vægger Station Kl. 10¹/₂. Leder: Lærer Christiansen, Svingelbjerg Skole, Farsø.

Beretning om Ekskursionerne til Hylke, Kalø og Øjesø.

1. *Hylke* ²⁹⁾/₅. Der var 15 Deltagere, Vejret var straalende og Turen helt igennem vellykket.

Landskabet ved Hylke er bakket. Jorderne er af blandet Beskaffenhed, lermuldede veksler med sandede. Øst for Hylke By ligger en ret udstrakt Sænkning med Eng og Mose. Bakkedragene, der omgiver denne Sænkning, som mod Nordvest staar i Forbindelse med Skanderborg Sø, og i hvilken enkelte Smaahøje rager op som Øer, hører til den østjydske Israndslinies Randmøræner, og Vandløbene hører ind under Gudenaæens Vandsystem.

Deltagerne opholdt sig om Formiddagen i Skoven ved Stationen og om Eftermiddagen i Mose- og Engstrækningen Øst for Hylke. Der noteredes c. 150 Planter, blandt hvilke særlig Skavgræsset gjorde sig bemærket ved sin selskabelige Forekomst, der gav et dystert Præg til en meget stor Strækning af Skovbunden.

Af de fundne Planter nævnes: *Adoxa moschatellina* (Alm. Desmerurt), *Anemone ranunculoides* (Gul Anemone), *Arabis hirsuta* (Stivhaaret Gaasemad), *Barbarea lyrata* (Alm. Vinterkarse), *Chrysosplenium alternifolium* (Alm. Milturt), *Equisetum hiemale* (Skavgræs), *Lotus uliginosus* (Sump-Kællingtand), *Luzula maxima* (Stor Frytle), *Lysimachia thyrsoiflora* (Duskblomstret Fredløs), *L. nummularia* (Pengebladet F.),

Oenanthe fistulosa (Vand-Klaseskærm), *Orchis latifolius* (Maj-Gøgeurt),
O. masculus (Tynd G.), *Sparganium ramosum* (Grenet Pindsvinekno),
Stratiotes aloides (Aloebladet Krebsklo).

O. V. Berthelsen fot.

Deltagerne i Ekspeditionen til Hylke. Fra venstre (staaende): Kjerulf-Petersen, Martinus Thomsen, Gjødesen, Frk. Balslev, Frk. Joh. Jensen, Sigfred Knudsen, J. Kr. Findal, Frk. Randlev, Sperling, Jeppesen. Siddende: Johs. Elbæk, Frk. Andersen, Frk. Risom, Aksel Knudsen.

Der saas eller hørtes 23 Fuglearter, der alle hører til de almindeligt forekommende. I Krattet langs Banen hørtes: Drossel, Solsort, Skovpiber, Bogfink, Havesanger, Løvsanger, Munk, Gærdesanger, Rødhals, Gulbug, Gulspurv og Gærdesmutte.

2. *Kalø* (Ruinen og Skovene i Nærheden) d. $\frac{5}{6}$ og *Øjesø* d. $\frac{6}{6}$. 14 Deltagere. Det var smukke og interessante Ture i den ejendommelige Egn, en af Landets skønneste, og Vejret var godt begge Dage.

Det høje Bakkedrag, der omgiver Kalø Vig, og som mod Øst strækker sig ned gennem Mols, er Randmoræner fra Slutningen af den sidste Istid. Bakkernes Affald mod Vigens Vest- og Nordside bestaar af lermuldede Jorder, og her er Vegetationen frodig. Paa Molssiden er der derimod meget sandet Jord, og her findes der ikke saa lidt Lyng. Kaløvigegnens Bakker, hvis højeste Top er Store Bavnehøj ved Rønde, sænker sig mod Nord og Øst ned mod en af Istidens Floddale; denne skyder

sig fra Kattegat langt ind i Djursland mellem Feldballe og Tistrup. Floddalens Bund er sandet og mager, og her findes megen Lyng og en Del Naaletræsplantage. I dette Landskab ligger den lille Sø *Øjesø* svagt ned-sænket i Terrænet. Søens Afløb gaar Øst paa til Kattegat.

I Skovene nær Ruinen (Hestehaven og Ringelmoseskov) saas eller hørt 24 Fuglearter (deribl. Grønspæt). Dertil kommer 12 Arter (mest Svømme-fugle og Vadere), som holdt til i den lavvandede Strækning langs med den Dæmning, der fører ud til Øen med Ruinen. Her saas en Del Dværgeterner, Rødben, Præstekraver (*hiaticula*) — flere Reder med Æg fandtes — mange Viber og enkelte Ryler. Selve Ruinen beboes af adskil-lige Allikepar. Der noteredes ca. 150 Plantearter. Ved Ruinen fandtes bl. a.: *Alopecurus geniculatus* (Knæbøjet Rævehale), *Anthriscus vulgaris* (Gærde-Kørvel), *Asperugo procumbens* (Fremliggende River), *Ceratophyl-lum demersum* (Tornet Hornblad), *Cynoglossum officinalis* (Læge-Hunde-tunge), *Hyoscyamus niger* (Alm. Bulmeurt), *Leonurus cardiaca* (Alm. Hjertespænd), *Marrubium vulgare* (Alm. Kransburre), *Lithospermum officinale* (Læge-Stenfrø). I og ved Skovene fandtes: *Actaea spicata* (Bær-Druemunke), *Adoxa moschatellina* (Alm. Desmerurt), *Alliaria offi-cinalis* (Løgkarse), *Allium scorodoprasum* (Skovløg), *Arabis hirsuta* (Stivhaaret Gaasemad), *Arum maculatum* (Dansk Ingefær), *Cerastium arvense* (Storblomstret Hønsetarm), *Chrysosplenium alternifolium* (Alm. Milturt), *Dentaria bulbifera* (Løgbærende Tandrod), udpræget Karakter-plante; *Hypericum hirsutum* (Laadden Perikum), *H. tetrapterum* (4-vinget P.), *Impatiens noli tangere* (Springbalsamin), *Listera ovata* (Ægbladet Fliglæbe), *Luzula maxima* (Stor Frytle), *Lysimachia nummularia* (Penge-bladet Fredløs), *L. thyrsoflora* (Duskblomstret F.), *Orchis morio* (Salep-Gøgeurt), *O. masculus* (Tynd G.), *Plantago media* (Dunet Vejbred), *Polygonatum verticillatum* (Kransbladet Konval), *Ranunculus lanuginosus* (Uldhaaret Ranunkel), *Sagina apetala* (Kronløs Firling), *Tanacetum vulgare* (Alm. Rejnfan), *Carex strigosa* (Tynd Star). Denne meget sjældne Star har sin Nordgrænse netop i Ringelrose Skov ved Kalø.

Udflugten fortsat $\frac{6}{16}$ til *Øjesø* med nærliggende Tørvemose og Skræn-ter samt fjernere Skovrand.

Søen fylder det meste af en temmelig skarpt afgrænset Dal, som den øjensynlig tidligere har fyldt helt, medens den fremtrængende Plante-vækst nu i tydelig Slagorden er i Færd med at erobre hele Søen. Forrest marcherer Tagrøret, dernæst noget mindre langbenet Kogleaks fulgt af Duskblomstret Fredløs, bagefter kommer Blaagrøn Star og Dynd-Padderokke, og Giftyden hjælper ivrigt til. Ved den ene Side staar flere korte Bælter med en egen Karakter; et bestaar af Padderokker og Fredløs, et andet har Pileurt og et tredje Blaagrøn Star og Frøbid. I det tilvoksede Bælte fandtes følgende Arter af Star: *Carex Goodenoughii* (Alm. Star), *C. glauca* (Blaagrøn S.), *C. flava* (Gul S.), *C. hirta* (Haaret S.), *C. panicea* (Hirse-S.), *C. gracilis* (Nikkende S.), *C. arenaria* (Sand-S.), *C. echinata* (Stjerneakset S.) og *C. paniculata* (Top-S.).

løvrigt fandtes som den foregaaende Dag ca. 150 Plantearter, hvoraf anføres: *Arnica montana* (Guldblomme), *Blechnum spicant* (Kambregne), *Botrychium lunaria* (Maanerude), *Cicula virosa* (Gifftyde), *Drosera rotundifolia* (Rundbladet Soldug), *Juniperus communis* (Alm. Ene), *Myrica gale* (Mose-Pors), *Oxycoccus palustris* (Tranebær), *Pinguicula vulgaris* (Alm. Vibefedt), *Pteridium aquilinum* (Ørnebregne), *Sarothamius scoparius* (Kost-Gyvel), *Selinum carvifolium* (Kommenbladet Seline), *Trientalis europaea* (Alm. Skovstjerne).

Ved Øjesø iagttoges 22 Fuglearter. Den Fugl, man mest lagde Mærke til, var Stor Lappedykker (*Podiceps cristatus*), der fandtes i ret stort Antal. Flere af de ejendommelige, flydende Reder fandtes; de indeholdt kun et enkelt eller et Par Æg, der omhyggeligt var tildækkede med Vandplanter.

I ovenstaaende Beretning har Lærer Findal, Aarhus, skrevet om Egnene og Lærer M. Thomsen, Kongsvang, om Planterne.

Sigfred Knudsen.

Generalforsamlingen. Efter Ekskursionen til Kalø afholdtes Generalforsamling paa Rønde Hotel. Formanden aflagde Beretning, hvorpaa Kassereren fremlagde Regnskabet, som godkendtes enstemmigt. De afgaaende Bestyrelsesmedlemmer genvalgtes, ligeledes genvalgtes Redaktion af „Flora og Fauna“ og Revision.

J. Kr. Findal.

Husk Ekskursionen til Hylke d. 31. August.

Nye Medlemmer:

Tegner L. Gammeltoft, De Mezasvej 1⁴, Aarhus.
Læge Arthur Børg, Amtssygehuset i Viborg.

Lidt om Stæren (*Sturnus vulgaris*) i Vinteren 1923-24.

Af J. P. C. Jarlund.

Det er velkendt fra flere Egne af Landet, at enkelte Stære forsøger at overvintre her hos os, og der er ingen Tvivl om, at Forsøget for manges Vedkommende lykkes, naar da ikke Vinteren bliver alt for streng. Her i Kalundborg er der næsten hver Vinter nogle faa Stykker. De opholder sig i Reglen i Byens østlige Del og bjerger sig Føden paa Byens Losseplads, ved Strandbredden og paa nogle lave Marker der i Nærheden. I November og December 1923 saa jeg til Stadighed et Par Smaaflokke, hver paa en halv Snes Stykker, netop paa de Steder, hvor overvintrende Stære altid holder til. Jeg har senere faaet oplyst, at der andre Steder i Byens Udkanter og i de nærmeste Landsbyer ogsaa var Smaaflokke af Stære paa den Tid; men først omtrent ved Nytaarstid gik det op for mig, at vi havde usædvanlig mange Stære i denne Vinter. Stærene tog nemlig til i Antal her i Byen, navnlig ved Nytaarstide og i Midten af Januar. Folk diskuterede til at begynde med, om det var Stære eller Kramsfugle. Stærene saas i rastløse Smaaflokke paa 10—20 Stykker strejfende rundt i Byen. De søgte ned paa Gaardspladser og i Hønsegaarde, de mødte paa Foderbrætter og lignende Steder og huggede i sig af næsten alt, hvad der blev budt dem. I Hønsegaardene spiste de sammen med Hønsene, baade Korn og Blødfoder, paa Foderbrætterne spiste de Brødkrummer og Affald fra Køkkenet, hos en Konditor sloges de om frossen Fløde. Byens Slagtere var gode Foderværter; en af dem fodrede med Finker og Fedtegrever, og det var vistnok det bedste, Stærene fik; i alle Tilfælde havde han altid stort Besøg, og i lang Tid efter, at de havde sagt Farvel til andre Foderpladser, var der stadig mange hos ham. Naar de havde spist op et Sted, søgte de et andet Sted hen eller tyede op paa Tagfladen mod Syd eller i lave Træer og Buske paa lune Steder. Da der indtraf en lille Tøvejrperiode i Slutningen af Januar og i Begyndelsen af Februar, forlod Stærene mange Foderpladser, først og fremmest Hønsegaardene. Naar Jorden var fri for Sne, færdedes de paa Græsplænerne paa Møllebakken (Byens Anlæg) og omkring paa Græsmarkerne i Byens Nærhed; de søgte ivrigt med Næbbene ned mellem det visne Græs og fandt

tilsyneladende spiselige Ting. I Reglen var Stærene tavse, men skinnede Solen, og der var lidt Læ for Vinden, saa kvidrede de lidt — en ganske svag Undertone fra flere af Flokken samtidig — om egentlig Sang eller Foraarsfløjten var der ikke Tale. Hen under Aften forsvandt alle Stærene fra selve Byen; de fløj mod Øst, og ved stadig at følge efter dem fandt jeg lidt Øst for Byen deres Nattekvarter i nogle Halmstakke. Der var tre meget store Stakke, en med „Halm“ fra Kaalroer og to med Byghalm. I Roehalmen var der aldrig Stære, men derimod i Bygstakkene; navnlig var den ene, som var temmelig løs, et yndet Nattelogi. Stærene satte sig, efterhaanden som Smaaflokkene ankom, oven paa Stakken; de sad saa tæt, at Stakken var helt sort paa Toppen. Nogle Spurve var der altid med i Følge. Nogle af Stærene fløj igen en lille Rundtur, men vendte hurtigt tilbage; derefter fløj de enkeltvis i smaa Buer ned paa Siden af Stakken, holdt lidt stille paa hurtigt svirrende Vinger og fór saa lige paa Hovedet ind i Siden paa Stakken, hvor de borede sig ind og forsvandt; i Løbet af en lille halv Times Tid var de alle gaaet til Ro. Undertiden opskræmmedes de af Børn, der legede i Nærheden, men i Reglen havde de det fredeligt og godt. Jeg jagede dem ud enkelte Gange for at tælle dem, hvilket nemt lod sig gøre, da de alle søgte hen i en Række store Popler i Nærheden. Nordsiden af Stakken var altid meget tyndt befolket, de fleste fandtes mod Syd og Øst. Kom Vinden fra Øst, fortrak dog nogle fra denne Side og benyttede Vestsiden. Hullerne, som de havde lavet ind i Siden paa Stakken, var omtrent en halv Alen dybe og ret faste i Bunden.

Den 3. Marts gik jeg tidlig om Morgenen ud for at se Stærene „staa op“. Jeg ankom til Halmstakken Kl. 6⁵⁰, men Stærene var mere morgenduelige end jeg; de fleste var borte og kun en enkelt Efternøler fløj ud af Stakken, da jeg gik rundt om den og bankede paa den. En lille Klynge paa en 30—40 Stykker sad i en Busk under Poplerne og kvidrede nok saa lystigt, skønt det var en regulær Snestorm af Øst. En halv Snes Minutter efter fløj de ind i Byen. Paa Hjemturen saa jeg flere Smaaflokke, der ogsaa sad og kvidrede ret lavt i Haverne mellem Husene, mens andre flakkede rundt til de forskellige Foderpladser.

Den 16. Marts gentog jeg mit Morgenbesøg ved Halmstakkene og denne Gang kom jeg tidlig nok. Til Sammenligning med lignende Morgenstudier skal jeg anføre, at Kl. 5²⁵ begyndte Lærken at synge, Kl. 5³⁵ hørtes Agerhøns, 5³⁸ Solsort, Kl. 6 var det saa lyst, at der ingen Stjerner var at

se, 6⁰² begyndte Kragernes Morgentræk, 6⁰⁵ fløj to Stære ud af Halmstakkene og ind over Byen, 6¹⁰ fløj godt en halv Snes Spurve ud af Stakkene, 6²⁰ susede en Flok Stære — et lille halvt Hundrede — ud af Stakken og strøg i tæt samlet Flok og ganske lavt ind mod Byen, 6²² fløj en lidt mindre Flok ud paa samme Maade, og ret hurtigt efter hinanden kom nu parvis en halv Snes Efternølere, og dermed var Stakkens Logerende alle „staaet op“. Jeg hørte ikke et eneste Pip fra Fuglene i Stakken, skønt jeg sad ikke 10 m fra denne. Paa Vejen hjem saa jeg ret tæt ved Halmstakken et halvt Hundrede Stære i Toppen af et stort Træ; de sang deres sædvanlige Morgensang, før de drog ind over selve Byen for at søge Føde.

I Begyndelsen af Januar var Antallet c. 50, men det steg jævnt til op imod 100 omkring 10. Januar, faa Dage efter var der mange flere, og i hele den sidste Halvdel af Januar var der c. 300 Stære her i Byen. Naar jeg talte dem ved Halmstakkene om Aftenen, kom jeg til højere Tal end ved at tælle dem i Byen om Dagen; men i Løbet af Februar blev lige det modsatte Tilfældet. Efter den omtalte lille Tøvejrperiode i Slutningen af Januar og de første Dage af Februar var Stærenes Antal i selve Byen reduceret til ca. 150 med nogen Stigning i Løbet af Februar. Ved Halmstakkene om Aftenen noterede jeg den ³⁰/₁: 300 Stære, ⁹/₂: 125, ¹²/₂: 123, ¹⁶/₂: 60, ²⁰/₂: 50 og ¹/₃: 130. Hvor Resten af Byens Stære opholdt sig om Natten i den sidste Del af Februar, lykkedes det mig ikke at opspore. Stærkasserne har slet ikke [interesseret vore Vinterstære. Nogle faa Stykker har enkelte Nætter boet i en Stald, andre i et Dueslag, nogle paa et Loft og andre i et lukket Lysthus, men det synes at have været tilfældige og ikke faste Nattekvarterer.

Mange af vore smaa Gæster har sat Livet til i Vinterens Løb. Mine Skolebørn har bragt mig nogle faa Stykker, som øjensynligt var frossen ihjel; den ene var fundet siddende død i en Busk med Tærerne fast omsluttende en Gren. Flere Meddelere fra Byens nærmeste Omegn har ogsaa funden døde Stære. Jeg har kun funden en eneste, en Hun, og det var i Begyndelsen af Marts. Jeg viste den til en lille Dreng og opfordrede ham til at afsøge sin Faders Have og Hegnene der omkring for om muligt at finde flere; han gik straks i Lag dermed og i Løbet af en lille Times Tid havde han funden 10 døde Spurve under Buske og Hegn, men ingen Stære. Et Par Mænd her i Byen har fortalt mig, at Stærene fra deres Foderpladser havde „Frost i Tærerne“, men jeg naaede ikke at faa disse Iagttagelser kontrollerede, og per-

sonlig har jeg intet set i den Retning. Som Helhed maa man sige, at vore Vinterstære har klaret sig godt. — Den 1. Februar sad der to Stære og fløjtede i min Nabos Have. Det var sikkert to, som lige var vendt hjem fra Syden; de teede sig ganske som Stære gør i Almindelighed, naar de ankommer og de var mere velfriserede, blankere og mere sorte end vore Vinterstære. I Begyndelsen af Februar saa jeg paa samme Vis flere Steder i Byen enkelte Foraarsstære. I Slutningen af Februar var Stærsangen almindelig Byen over, og jeg kunde ikke mere kende de overvintrende Stære fra de nyankomne. Halmstakkene var stadig Opholdssted for mange Stære om Natten; men Antallet reduceredes lidt efter lidt i Løbet af Marts. Om Aftenen den 3. April var der kun 3 og siden har der ikke været nogen.

I Byens umiddelbare Omegn har der hele Efteraaret været Smaaflkke af Stære. Ved at tale med Folk, som havde deres Arbejde i Nærheden af Halmstakkene, erfarede jeg, at der hele Efteraaret igennem havde overnattet Stære i Stakkene. Noget Antal kunde de ikke opgive — en enkelt mente, at der havde været lige mange hele Tiden. I Januar var der Stære næsten alle Vegne heromkring, selv langt ude paa Refnæs. Mange Steder søgte de deres Føde paa Markerne, hvor der var spredt Gødning. Nord for Byen omkring nogle Smaaskove var der mange — en Del af dem saas til Stadighed mellem Raager og Krager paa en Mark, hvor der laa Slagteriaffald. Paa Asnæs var der 2—300 Stykker; ogsaa der boede de om Natten i Halmstakke. Omkring 1. Marts var der kun den almindelige Sommerbestand af Stære paa Asnæs. „De store Flokke er draget mod Øst“, sagde en Meddeler derfra. I Slutningen af Januar har der været tæt op imod 1000 Stære i Kalundborg og nærmeste Omegn. — Fuldt ud at finde Aarsagen til, at saa mange Stære blev her hos os i Efteraaret, er sikkert umuligt; men uden Tvivl spiller Vejr- og Ernæringsforholdene ved Stærens normale Afrejsetid en Rolle, og begge disse Forhold maa sidste Efteraar betegnes som gunstige for en eventuel Overvintring. Temperaturen var i Oktober som oftest over det normale, navnlig i Maanedens sidste Del, da Dagene fra d. 18. til d. 31. udgjorde en sammenhængende Periode med for høj Temperatur, med Dagsmidler, der gennemsnitlig blev $3\frac{1}{2}^{\circ}$ højere end normalt. Vindretningen var overvejende vestlig eller sydvestlig, gennemsnitlig frisk Kuling. Vindforholdene var gentagne Gange ret urolige, f. Eks. Storm fra vestlige Retninger d. 22.—26., særlig over den østlige Del af Landet. Landmændene var langt tilbage med Efteraars-

arbejdet, saa der kunde samles Føde efter Ploven. Efteraarets Frugter modnedes langsomt og sent. Hyldebærrene modnedes først i Slutningen af Oktober og endnu i Begyndelsen af December var der Hyldebær paa Buskene. Naar Trækfugle ikke kommer af Sted til normal Tid, er det sikkert vanskeligt senere at bryde op og trække mod mildere Egne, det bliver vist nærmest en ret tilfældig Omflakken, og vore Stære blev her ogsaa, skønt Vinteren blev streng. Stærene har i Efteraarsmaanederne opholdt sig paa Markerne her omkring, og da den strenge Vinter indfandt sig ved Juletid, søgte de ind til Byen. Om den Invasion, vi havde midt i Januar, var egentlig overvintrende Fugle, der paa samme Maade tyede ind til Byen, eller et meget tidligt Træk, er jeg ikke paa nærværende Tidspunkt i Stand til at sige. De saa ud og opførte sig ganske som de andre, der var her i Forvejen. Hver Gang Frosten tog til og der faldt Sne, steg Stærenes Antal inde i Byen, og naar Vejret blev lidt mildere, saa man mindre til dem, antagelig fordi de da strejfede om paa Markerne i Omegnen. Omkring 13. Januar havde vi mildt Vejr med frisk Kuling. Landene omkring Kanalen havde ogsaa mildt Vejr med Søndenvind, saa Bettingelserne for et tidligt Stæretræk i de Dage maa jo siges at have været gode. Naar der faas flere Oplysninger om Stærens Foraarstræk, og naar Fyrberetningen foreligger, kan det sikkert afgøres, hvornaar Trækket tog sin Begyndelse. Der er ingen Stære falden ved Refnæs Fyr i Vinterens Løb; det hører forøvrigt til de store Sjældenheder, at der falder Stære ved Fyrene i December og Januar, selv om der ret hyppigt ses enkelte ved Ruderne.

For at faa at vide, om det i Aar var et Landsfænomen med mange overvintrende Stære, satte jeg mig i Forbindelse med forskellige Venner og Bekendte Landet over, og jeg benytter her Lejligheden til at sige Tak for de mange elskværdige Svar. Fra omtrent et halvt Hundrede Mennesker har jeg faaet Oplysninger, mén af disse er Halvdelen fra Lolland-Falster, idet den derværende naturhistoriske Forening igennem sin Formand, Lærer Kring, Nykøbing F., satte System i min Henvendelse ved gennem de lokale Blade at opfordre Folk til at sende Oplysninger. De mange Besvarelser fra Lolland-Falster har Foreningen bearbejdet, og jeg tillader mig at citere efter Lærer Krings Redegørelse til Bladene: „Nogle (Stære) bliver hvert Aar tilbage, uden at Grunden kan angives. I Aar er der blevet usædvanlig mange. Dog maa der skelnes mellem egentlig overvintrende og for tidligt tilbagevendte, c. 20 af Meddelerne beretter om Stære

iagttagne hele Vinteren eller i Begyndelsen af denne, men kun om enkelte eller Smaaflokke, 1—2—4—6 indtil 16 Stkr. 11. og 12. Januar var det Tøvejr; da maa der være kommet mange Stære tilbage hertil; nu vokser Tallene stærkt; der meddeles om Flokke paa 40—50—100—200. Disse hjemvendte Stære kan ikke have været ret langt borte, naar de har opdaget Tøvejret her, antagelig har de opholdt sig i Hollands, Nord-Frankrigs eller Syd-Englands Kystegne.“ Meddelelserne fra Lolland-Falster om Stærens Føde og Sang falder sammen med mine Iagttagelser her fra Byen og med Oplysninger, jeg har faaet andre Steder fra. Om Stærens Nattekvarter paa Lolland-Falster meddeler et Par Iagttagere, at de har set dem sætte sig i Tagrør, først paa Efteraaret højt oppe paa Rørene og senere lavere nede mod Jorden; flere har iagttaget store Flokke med fast Nattekvarter i Vedbend. Hos G. Svendsen, Rødby, var der ved Vinterens Begyndelse 2 Stære, efter 8 Dages streng Vinter med Sne kom 8 til, og nogle Dage ind i det nye Aar blev Flokken til et halvt Hundrede. De boede om Natten i en Vedbendbevoksning paa Villaen, Stærene øverst oppe og nogle Spurve neden under. Om Natten hørtes ikke en Lyd; men derimod om Morgen. „Stæren er først vaagen og begynder ret tidligt med sit første Pip, der hurtigt bliver svaret fra alle Sider, og som inden ret længe bliver som til almindelig Samtale, der i høj Grad tager til, indtil der pludselig bliver Stillehed, og hele Flokken derefter med et underligt Brus, der lyder som en stærk Vind, farer ud i Luften og sætter sig i et Træ for at give en Morgensang.“ Højskoleforstander Schmidt meddeler ²¹/₂, at der i Aar har overvintret 12 Stære ved Nr. Ørslev Højskole, hvor de havde deres Nattekvarter i en tæt Bevoksning af storbladet Vedbend — øverst oppe under Tagudhænget. „Men nu skete det for omtrent en Maanedstid siden, at Flokken blev til c. 100. Ved Daggry hører man nu en dæmpet Kvidren fra Fuglenes Skjul, hvis man kan tale om, at Stære kvidrer. Pludselig letter hele Flokken som paa Kommando og flyver straks bort. Naar de ved Aftenstid atter kommer tilbage, flyver de længe i store Buer højt oppe over Skolen. Efterhaanden kommer de nærmere og søger til sidst i Smaaflokke — Korporalskaber — ind i Vedbenden.“ Kun een Iagttagelse fra Lolland-Falster peger i Retning af mine angaaende Nattekvarteret, idet der meddeles, at paa Landøgaard ved Rødby søgte i Januar i Blæst et stort Tal Nattely i Halmen i en aaben Lade. De fleste Meddelelser, jeg har faaet fra andre Egne af Landet, er ret negative, for saa vidt som de fleste meddeler: her er ingen

overvintrende Stære, eller: her er — som ofte før — nogle enkelte, op til en halv Snes Stykker. Oplysningerne om de overvintrende Stæres Levevis stemmer med lagttagelserne her fra Kalundborg og paa Lolland-Falster, men ingen beretter noget paalideligt om Nattekvarterer. Jeg nævner de Byer, som har haft flest. Fra Slagelse meddeles, at mindst 30 har holdt til omkring Slagteriet fra Juledagene af. Korsør melder: mange. Bogense: 30. Fra Randers meldes: „Vi har i denne Vinter haft endog mange overvintrende Stære.“ Fra Esbjerg meldes ogsaa mange Stære; „man ser dem ofte komme strygende i Flokke paa omkring en Snes Stykker. De opholder sig om Dagen meget i Nærheden af et Tarmrenseri paa en Mark, hvor der er bredt Svinebørster ud til Udluftning og Tørring.

Mange Meddelere anfører smaa interessante Træk om Stæren. Jeg tillader mig at anføre et Par Stykker. Pastor Koch, Ubberup, skriver: „Den 25. November saa jeg to Stære, de sad ved Præstegaarden i et Træ om Morgenen og sang fuldkommen foraarsagtigt.“ Lærer V. Sigfred Knudsen, Aarhus: „I Fjor sang Hannen om Natten lige efter Ankomsten (c. den 1. Februar). Det var maaske et Udtryk for Glæde over vel overstaaet Rejse; det lød helt sært at høre Stærsang Kl. 11 om Aftenen ved Vintertid. Stæren sad under Tagstenene paa mit Hus.“ Enkelte meddeler, at Stæren ikke er saa talrig som tidligere. Borgmester Esben Petersen, Silkeborg, skriver: „Stæren er — efter mine lagttagelser — ved at blive en sjælden Fugl i Silkeborg og nærmeste Omegn.“ Skylden herfor tillægger han den overhaandtagende Mængde af Solsorter.

Jeg vil være taknemlig for endnu mange flere Oplysninger om Stæren i Vinteren 1923-24, saa det kan lade sig gøre at danne et fuldgyldigt Billede for hele Landet.

Villa „Jelma“, Kalundborg, i April 1924.

Smaasommerfugle.

Af Fr. Gudmann.

Lærer H. P. S. Sønderup, der plejer at affatte Meddelelserne fra dette Felt til „Flora og Fauna“, ligger f. T. fængslet til et smertefuldt Sygeleje. Han har derfor anmodet mig om i Aar at træde til, og det gør jeg gerne, saa meget mere som der atter denne Gang kan konstateres en meget betydelig Forøgelse for vor Fauna paa dette Omraade.

Af Nyheder skal jeg nævne følgende:

1. *Phlyctaenodes turbidalis* Tr. Enkelt ved Melsted Bakker, Syd for Gudhjem d. $\frac{8}{7}$ 23 (Gudm.) Larven skal leve paa *Artemisia campestris*.
2. *Crobylophora inquinatana* Hb. Enkelt ♀ i Knuthenborg Park d. $\frac{28}{6}$ 23. (Sønderup). Larven skal leve i Frugterne af Ahorn.
3. *Tinagma perdicellum* Z. Arten flyver hvert Aar i Juli ikke sjældent om Blomsterne af Oksetunge i Melsted Fiskerleje, og jeg har desuden taget nogle faa Stykker ved St. Havelse Strand, Syd for Frederiksværk, den $\frac{22}{5}$ 21 ligeledes om Oksetunge. Vi har hidtil fejlagtig antaget dem for *Douglasia ocnerosomella* Stt., men da denne sidste Art i Fjor fløj i stort Antal om *Echium* (Larvens Foderplante) ligeledes ved Melsted Bakker, konstateredes det, at vi havde to ganske vist hinanden meget lignende Arter for os, og de fra Oksetunge, noget mørkere end de andre, bestemtes derefter af Prof. Rebel som *perdicellum* Z. Larven angives at minere i Blade af *Fragaria*, *Rubus* og *Potentilla*, men da Imago, der flyver om Dagen, regelmæssig træffes om og paa Oksetunge, maa dens Biologi vistnok have noget med denne Plante at gøre.
4. *Brachmia lutatella* H. S. Sidst i Maj 1922 tog jeg ved Melsted Bakker et stort Antal Larver i sammenrullede Blade paa den store Græs, *Calamagrostis epigeios*. Der klækkedes nogle Stykker i Juli, og vi henførte dem ligesom et af Lærer Kryger s. A. i Tibirke d. $\frac{5}{6}$ taget Eksemplar til *Brachmia rufescens* Hw., ihvorvel Imago syntes noget mørkere end de faa af denne Art tidligere tagne Stykker. I den kolde Sommer 1923 fandtes Larven ret hyppigt ved Melsted endnu i Beg. af Juli, og da Larven og dens Levevis er omtrent conform for *rufescens* og *lutatella*, saa at der ingen Oplysning kan

(Fortsættes).

Konservator Johs. Larsen

St. Torv 10 AARHUS St. Torv 10

Stort Lager af præparerede Insekter

Insektkasser ◉ Naale ◉ Tørveplader

 3000 præp. Biller sælges for 5 Øre pr. Stk.

Udvalg sendes paa Forlangende.

Naturaliesamlere!

Ill. Priskurant Nr. 6, indeholdende Redskaber for
Entomologi, Botanik, Oologi og Ornithologi,
tilsendes paa Forlangende.

Harald Børgesen,

Frederiksberggade 28, København, Tlf. Central 689.

En sjælden Fugl

faar De udstoppet smukkeste og bedst i Skandinaviens største Præparationsforretning. Stort og fint Lager af saavel skindlagte som udstoppede Pattedyr og Fugle til videnskabelig Brug. — Leverander til Skoler og Museer i Ind- og Udlandet. — Ill. Prisliste gratis.

Konservator Hansen, Herning. Telf. 335.

Chr. Aaboe Sørensen, Silkeborg.

Telefon 297. Vestergade 117.

Prima Udstopning af alle Arter Fugle og Dyr.

Levering til Skoler af de udstoppede Fugle og Pattedyr, der iflg. Ministeriets Cirkulære anses for nødvendige til Undervisningen.

Tilbud gives. Altid stort Lager til Salg.

Eftersyn og Reparation af zoologiske Skolesamlinger udføres.
Postadresse: *Konservator Aaboe, Silkeborg.*

Formændene for de fire Provincesforeninger er:

Lærer *J. Kr. Findal*, Ingerslevs Boulevard 4, Aarhus (Jylland),
Lærer *L. P. Jensen*, Højelse, Lille Skensved (Sjælland), Lærer
P. J. Pedersen, Bogense (Fyen) og Lærer *L. Kring*, Nykøbing F.
(Lolland-Falster).

Alle tidligere Aargange af „Flora og Fauna“ kan faas v. Henv. til *V. Sigfred Knudsen*, Villa „Fyen“, Aarhus. De 12 første Aarg. (1899—1910) koster samlet 15 Kr.; de 13 senere (1911—23) koster tilsammen 44 Kr. Prisen for enkelte Aargange ligger mellem 2,50 Kr. og 5,00 Kr. - - - Enkelte Hefter 75 Øre.

BØGER OM NATUR- OG DYRELIV

Charles G. D. Roberts' Dyrefortællinger.

De vilde Frænder. 4,00; indb. 7,75 og 9,00.
Vildmarkens Adel. 4,00; indb. 7,75 og 9,00.
Den mystiske Horde. 4,00; indb. 7,75 og 9,00.
Det store Revier. 5,50; indb. 8,75 og 10,50.
Ødemarkens Stemmer. 4,00; indb. 7,75 og 9,00.
Paa de vilde Stier. 4,00; indb. 7,75 og 9,00.
I Tavshedens Riger. 4,00; indb. 7,75 og 9,00.

En Anbefaling af Charles G. D. Roberts' mesterlige Dyrefortællinger er snart overflødig i Danmark. Har man blot læst en af hans Bøger, er man hans Beundrer og Ven. Alle hans paa vort Forlag udsendte Bøger er illustreret af *K. Hansen-Reistrup*.

J. O. Bøving-Petersen: Aaret i Danmark.

Anden Udgave. Indeholder en Række meget smukke Skildringer af dansk Natur. Illustreret af *Kr. Kongstad*. 5,75; indb. 9,50.

Knud Poulsen: Breve fra Danmark.

Andet Oplag. Imellem danske Naturskildrere indtager Knud Poulsen sin ganske særegne Plads. Disse Skildringer af dansk Natur har hele Landet over skaffet ham Beundrere og de mest trofaste Læsere. 6,75.

Faas i alle Boglader.

GYLDENDALSKE BOGHANDEL

L. A. HAUCH

DANMARKS TRÆVÆKST

I—IV

Jægermester L. A. Hauchs smukke Værk „Danmarks Trævækst“ er nylig afsluttet med Udsendelsen af fjerde Del. Dette Værk er ikke alene en udmærket Haandbog for alle, der har Tilknnytning til Forstvæsen og Skovbrug, men et Værk, som vil kunne læses med Fornøjelse af enhver, der elsker den danske Natur og de danske Skove. Prisen er 21,25 for de fire Hefter og 32,00 indbunden i et smukt Bind med Skindryg.

Faas i alle Boglader.

GYLDENDALSKE BOGHANDEL